

#332 • NOVEMBER • ÅRGÅNG 30 • PRIS: 100 KRONOR • SÄLJAREN ERHÅLLER HÄLFTEN

SITUATION

S T H L M

Med skivan *Apotek Vintergatan* och konsert på Södra Teatern i december är Toni Holgersson på en helt annan plats i livet nu än den han befann sig på för drygt två år sedan, då telefonen ringde.

GATUPLANET SID 38 →

Riskerar stå utan telefon eller BankID

”Så har jag inte heller gjort mig behövd av andra i livet, allt sånt har jag undvikit”

Ida Bauhn
ÖVERLÄGSEN I ÅRETS KOCK

En hemlig artist

KLUBBEN DÄR INGEN VET VEM SOM STÅR PÅ SCEN

Vem får bo i staden?

PROTESTER MOT NYTT BOENDE I HJORTHAGEN. DEN ENES TRYGGHET STÄLLS MOT DEN ANDRES BEHOV ATT BO

**TONI
HOLGERSSON**

ATT GE ETT ARV TILL BARNEN. FINNS DET NÅGOT VIKTIGARE?

Att inte längre vara här betyder inte att vi slutar göra skillnad. För den pensionerade läraren Christel Sjöstedt var beslutet enkelt – att inkludera Rädda Barnen i sitt testamente.

Med en gåva till Rädda Barnen i ditt testamente lämnar du mer än ett arv. Du möjliggör en trygg och säker barndom för barn runt om i världen.

Läs mer på raddabarnen.se/testamente

Christel Sjöstedt har testamenterat en gåva till Rädda Barnen.

Rädda Barnen

INNEHÅLL

#332
November 2025

8. Isen i Kungsan

Det här spolats is och lånats ut
skridskor här sedan 1933.

14 Ida Bauhn

Vann årets kock. Fast fingrarna
inte känner varmt eller kallt.

32 Vem får bo var?

Lågtröskelboendet i Hjorthagen
möttes av protester från grannar.

38 Gatuplanet

Gamla telefoner snart obrukbara.
Mobilt BankID slutar fungera.

44 En hemlig artist

Klubben där ingen vet som står
på scenen. Vilket geren ovanligt
blandad publik. För 100 kronor.

ALLTID I SITUATION STHLM

6. Min Plats
17. Krönika
47. Korsord
48. Dåtid Sthlm

20 Toni Holgersson

Med nya skivan *Apotek Vintergatan*
berättar han rakt och osentimentalt om
livet han levt de senaste fyrtio åren – om
grovsoprum med dörren på glänt, om
vägen mellan lovande och tragisk där
han sjöng några sånger från en ytterfil.
Men en dag ringde telefonen.

**TAK ÖVER
HUVUDET**

SITUATION
S T H L M

ULF STOLT, CHEFREDAKTÖR

Grannprotester, nya mobilnät och Apotek Vintergatan

V i är alla lika mycket stockholmare. När ett lågtröskelboende öppnade i Hjorthagen blev det omedelbart protester från grannar – den enes trygghet ställdes mot den andres behov av att ha någonstans att bo. Motståndet riktade ännu en gång – vi har sett liknande protester i bland annat Saltsjö-Bo, Ekshagen och Hässelby när boenden placerats där – ljust mot frågan: vem får bo var och vem tillhör staden? Läs reportaget på sidan 32.

När 2G och 3G-näten stänger ner nästa år kommer gamla telefoner inte kunna koppla upp sig mot de nya mobilnäten – det går då inte längre att ringa, surfa eller sms:a från dem. Och på telefoner med äldre operativsystem än Android 9 eller iOS 16 slutar Mobilt Bank ID att fungera.

Vilket kommer orsaka problem för en hel del utsatta människor, vars digitala utanförskap då ökar ännu mer.

Toni Holgersson har en ny skiva på väg, en ep döpt till *Apotek Vintergatan*, och han spelar på Södra Teatern 5 december. Men det var inte

mycket i hans liv som pekade i den riktningen för drygt två år sedan, då han stod fast i en vinkelvolt i en lägenhet någonstans med en massa droger och receptbelagda mediciner på bordet och en stilla bön om att ta sig därifrån. När telefonen ringde.

SEDAN 1933 HAR man spolat isbanan i Kungsträdgården. Så även i år. Torr luft norrifrån är det bästa vädret när isen ska spol. Och med tanke på Allhelgonahelgen så har vi tittat närmare på dödsannonser – bland de tusentals olika symboler man kan ha i annonsen finns en stockholmsiluett.

Klubben En hemlig artist har säsongsavslutning på Fällan dit de flyttat efter en tid på Debaser. Konceptet är enkelt – ingen vet vem som står på scenen, det kostar 100 kronor i entré. Så publiken blir en speciell sorts blandning när alla chansar lite.

Orkid släpper ep, femte året med eventet You + Music.

Nästa nummer lackar det – onekligen – mot jul.

FAKTA HEMLÖSHET

27 383 personer lever i hemlöshet i Sverige, enligt Socialstyrelsens definition av hemlöshet.

Där ingår personer i akut hemlöshet, personer som saknar boende efter institutionsvistelse, personer som bor i långsiktiga bostadslösningar via Socialtjänsten och personer som bor kortsiktigt hos familj, släkt eller andra privatpersoner.

6 605

hemlösa personer vistas i Stockholm enligt den senaste mätningen och av dessa lever 1 261 i akut hemlöshet.

Mätningen gjordes under en vecka i april 2023 och enligt Socialstyrelsen ska antalet ses som ett absolut minimum.

OM SITUATION STHLM

Sedan 1995 säljs *Situation Sthlm* av hemlösa människor i Stockholm och Mälardalen.

Konceptet med gatutidningsförsäljning har visat sig vara en framgångsrik metod att arbeta med hemlösa människor på, eftersom det ger tidnings-säljaren en möjlighet att tjäna egna pengar genom att arbeta, samtidigt som tidningen – i sig – fungerar som en kanal för påverkan, opinionsbildning och debatt kring frågor som rör de hemlösa säljarnas situation.

Situation Sthlms sociala verksamhet med arbete och sysselsättning, individuellt stöd och motiverande samtal, skriververkstad och möjlighet att ha sin post hit, café, tillgång till datorer, telefon och juridisk rådgivning, fyller en mycket viktig funktion för de hemlösa människor som tar del av verksamheten.

Över 90 procent av *Situation Sthlms* säljare upplever en positivt förändrad livssituation sedan de började sälja *Situation Sthlm*.

Omslag:
Johan Bergmark

SITUATION STHLM REDAKTIONEN Chefredaktör och ansvarig utgivare Ulf Stolt, ulf@situationsthlm.se, 08-545 953 90 Reporter Maria Hagström, maria@situationsthlm.se Art Director Johan Olsson, johan@situationsthlm.se Fotografer och illustratörer Johan Bergmark, Martina Holmberg och Magnus Sandberg. För osignerat material svarar redaktionen. Redaktionen ansvarar ej för insänt icke beställt material. **Digitala medier** Rebecka Sandberg, rebecka@situationsthlm.se **Webbsida** www.situationsthlm.se **E-post** red@situationsthlm.se **Räckvidd** 100 000 läsare (Orvesto konsument 2025:2). **Upplaga** 12 400 ex/mån (TS helår 2025) ISSN: 1400 - 4437 **LEDNING OCH ADMINISTRATION** VD Pia Stolt, pia@situationsthlm.se, 08-545 953 87 **Adress** Torkel Knutssongatan 37, 118 49 Stockholm **Tel** 08 - 545 953 81 **Organisationsnummer** 55 66 49-1071 **Bankgiro** 5774 - 9327 **SOCIAL VERKSAMHET** Verksamhetschef, sociala verksamheten Jenny Lindroth, jenny@situationsthlm.se, 08-545 953 88 **Samordnare** Ingmari Olofsson, ingmari@situationsthlm.se, 08-545 953 81, Jonas Svensson, jonas@situationsthlm.se, 08-545 953 81 **Telefonnummer distribution** 08-545 953 81 **Öppettider** Måndag till fredag kl. 8.30 - 15.30, lördagar 10-14.15. **Organisationsnummer** 80 24 11-14 97 **Bankgiro** 5357- 3259 **Gåvokonto** Bg 431-2252 **ANNONSERING** Herman Sundgren, herman@situationsthlm.se, 08-545 953 94, Axel Schéle, axel.schele@mediakraft.se, 070-727 41 09 **Privatprenumeration** 11 nummer kostar 990 kronor, **E-post** red@situationsthlm.se **Tryck** Stibo Complete 2024 **Miljö** Platen runt tidningarna är en PE-folie. Den är återvinningsbar och lämnas i containern för plast vid återvinningsstationerna.

MIN PLATS

En tidningssäljare
berättar om sin
favoritplats i stan

”Häromdagen torkade jag egenplockad svamp”

André Sjöholm gillar att sälja
Situation Sthlm vid Karlaplan.
Det är lugnt och ibland stöter
han på gamla bekanta.

På dagen kommer många som är lite äldre, för att handla på Fältöversten. De gillar att snacka. Det händer också att jag träffar personer som jag kände förr. Jag växte upp här i närheten, bodde bland annat på Birger Jarlsgatan. Det var jag, min brorsa och mamma. Min pappa var död.

Jag gick gymnasiet på Östra Real. Det var bra där, väldigt kompetenta lärare och jag gillade att gå i skolan. Karlaplan har inte förändrats speciellt mycket sen dess. Största skillnaden är att det är mer kameror nu. Varenda port har en skylt om att det finns kameror.

Jag har jobbat som kock, i England, Danmark, Finland och Belgien, men också en tid som kökschef i Thailand. I Stockholm har jag säkert arbetat i 50 restauranger, bland annat Glada Laxen som låg här på hörnet.

Nu har jag ett boende vid skogen i Solberga. Häromdagen torkade jag svamp som jag hade plockat där. Men jag är ofta i stan, brukar sälja tidningen fyra dagar i veckan. I går kom det fram en kvinna och berättade att hon hade sålt Situation Sthlm. Hon var pensionerad nu. Jag tror hon sa att hon hade haft säljnummer 24 – hon måste ha varit en av de första som sålde tidningen.

TEXT **MARIA HAGSTRÖM**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

LTÖVERSTEN

KARLAPLAN · STOCKHOLM

257

kommuner kommer före Stockholms stad i Hjärt-Lungfondens årliga hjärtstartarindex. Det finns 1 467 hjärtstartare i Stockholm. Bäst av Stockholmskommunerna är Waxholms stad på 51 plats med 51 hjärtstartare.

Efterlys borttappade saker hos SL

HITTEGODS Den 3 november öppnar SL:s nya hittegodsavdelning i Liljeholmen – och samtidigt lanseras en digital tjänst där resenärer kan efterlysa borttappade saker. Alla föremål som kommer in till hittegods

registreras i systemet och matchas mot inlämnade efterlysningar. Syftet är att fler prylar ska hitta tillbaka

till sina ägare.

Under hittegodsavdelningens flytt från Klara östra kyrkogata till de nya lokalerna på Liljeholms- torget,

24 oktober-2 november, hålls utlämningen stängd. Men vissa borttappade saker – nycklar och mediciner – hanteras separat och kan återfås efter kontakt med SL:s kundtjänst.

MARIA HAGSTRÖM

MEIKER DAHLSTRAND

Sedan 1933 har man spolat is i Kungsträdgården för allmänhetens åkning.

ÅK SKRIDSKOR MITT I STAN

När dygnstemperaturen snittar under 5 grader är det dags att spola isen i Kungsträdgården.

ISBANA Helst ska isen i Kungsan vara klar till höstlovet.

Men väder och vind styr. Det går att spola trots att det är 7 grader, om vindarna är nordliga. Men är svårare om det bara är 4 grader med västliga vindar.

– Torr luft norrifrån är bäst när vi ska spola. Vi har ett litet maskinrum i Kungsan som visar när förutsättningarna är rätt, säger Andras Vikström, enhetschef i Stockholms stad.

De spolat direkt på konstgrä-

set, under det finns asfalt med ingjutna kylrör. När de spolat fryser vattnet runt rören och bildar en större is vartefter. De spolat var tredje timme eller två gånger i timmen beroende på vädret.

Isen är klar när den är tre centimeter hög.

– Vi målar också på vit färg efter första lagret vi spolat. Det gör att isen inte suger åt sig lika mycket värme och att den klarar vårsolen bättre.

Under en välbesökt dag är det 2 000 skridskoåkare på isen. Då behöver den spolat en gång i timmen, och den spolat med vanligt kranvatten.

– Då skrapar vi först bort 0,7 millimeter is med hjälp av en sylvass kniv under ismaskinen och fyller på med lika mycket vatten. Isen lutar lite in mot statyn av Karl den tolfte, eftersom det är dagvattenbrunnar där. Men det märker inte de som åker skridskor.

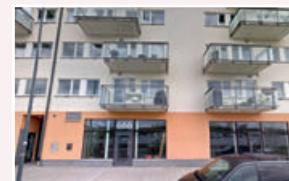
Andreas Vikström tycker att det är roligt att få börja göra is på hösten eftersom det är en arbetsuppgift som inte är året om.

– Och vi får glada tillrop när vi åker runt i vår ismaskin. Isen i Kungsan är uppskattad av både stockholmare som åker ofta och turister som tar ett par varv.

GERD ERIKSSON

12

pallkragar placeras i Älvsborgsparken vid Ringens centrum. Stadsodlingen invigs 27 oktober med plantering av bärbuskar, grönsaker och blommor.

Otursadresser för restauranger

ADRESS På Hornsbergs Strand 57 på Kungsholmen har fler restauranger hunnit öppna och stänga än på någon annan adress i Stockholm, enligt statistik från Thatsup. Trots det attraktiva läget vid vattnet med många förbipasserande under sommarhalvåret, verkar det svårt att få verksamheten att gå runt året om.

Den närmaste tunnelbanan, Stadshagen, ligger runt 600 meter bort – som enligt Thatsup kan påverka att krogarna avslöser varandra. Även adresser som Erstagatan 21, Pontonjägatan 28, Upplandsgatan 7, Fleminggatan 39 och Linnégatan 16 delar liknande otursförföljda öde och visar samma mönster: läget kan väga tyngre än både meny och koncept.

Thatsup tror att även andra faktorer än avstånd till tunnelbanan kan spela in, som förändrade kvarter och höga hyror.

MARIA HAGSTRÖM

MITT JOBB

Om yrken och
arbete i stan

**MARIA ORVESTEN, ARKITEKT
SPECIALISERAD PÅ TRÄHUS**

”Alla i Sverige har ett förhål- lande till trä”

– Jag ritas Stockholms första kontorsträhus. Det ska ligga i Stockholm Wood City i Sickla. Allt är i trä: bjälklag, väggar och fasad. Materialen är furu och gran som man förädlar till korslimmat trä och limträ.

– Huset jag ritas är 13 500 kvadratmeter på sju våningar, mitt arbetsredskap är framför allt datorn.

– Det kräver mer eftertanke att rita ett hus i trä eftersom stommen syns. I ett betonghus går det att gömma skarvar bakom en gipsvägg. I ett trähus syns stommen och får ta plats.

– Att bygga i trä är miljövänligt eftersom det minskar utsläppen av koldioxid och det ger samtidigt tystare byggarbetsplatser. Och träd växer upp igen.

– Trä är ett material alla i Sverige har ett förhållande till, från första smörkniven vi gjorde i slöjden i skolan till skogsbruk och förädlingsindustri.

– Jo, det är stor uppmärksamhet runt den nya stadsdelen. Jag är en av arkitekterna som ritas trähus till den. För några veckor sen var både ett fransk och ett japanskt TV-team på besök här på kontoret på Östgötagatan.

TEXT **GERD ERIKSSON**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

Det är stort internationellt intresse för Stockholm Wood City i Sickla, där Maria Orvesten är en av arkitekterna. Både japansk och fransk tv har hälsat på hos White arkitekter senaste tiden, nyfikna på den nya stadsdelen.

”Barn vi möter beskriver levnadssituationer där de känner stor oro, stress och hamnar utanför i sociala sammanhang.”

Åsa Regnér, Rädda Barnens generalsekreterare. Deras Barnfattighedsrapport visar att 276 000 barn i Sverige lever i fattigdom. I Stockholm lever 11,1 procent av barn under 0-17 år i barnfattigdom, flest i stadsdelarna Rinkeby-Kista, Skärholmen och Spånga-Tensta.

JOHAN OLSSON

En sista livshistoria

En dödsannons är både en kungörelse och en hyllning till den som har levat. Och symbolen i annonsen är kronan på verket.

ANNONS För trettio år sedan började de traditionella korsen i dödsannonser bytas ut mot blommor, sedan hjärtan, fritids-

intressen, djur, byggnader och ibland foton av platser.

– Det är alltid symbolen läsarna ser först, sen namnet. Vi har ungefär tre tusen symboler i vårt kartotek, bland annat en Stockholmssiluett, säger Conny Sohlberg, begravningsentreprenör på Fonus.

Vill någon ha ett jaktvapen i sin dödsannons ber han dem fundera ett varv till. Tidningarna släpper inte heller igenom symboler förknippade med kriminalitet, som knivar eller gängrelaterade emblemer.

En dödsannons ska vara tydlig och berätta en historia om personens liv, säger Conny Sohlberg.

Finns det barn, barnbarn och många vänner ska det synas i annonsen. Sedan finns det familjer med gnissel i relationen till den döda, där vissa inte vill vara med.

– Då råder jag dem ändå att stå med som till exempel barn eller bror, om de skulle ångra sig.

”Stilla insomnat”, ”Efter en tids sjukdom” och ”Hastigt lämnat oss”. Det står aldrig vad en person dött av, men det går ofta att förstå utifrån anhörigas önskemål om vart pengarna ska skänkas, menar Conny Sohlberg. Och det har hänt att folkskickat in dödsannonser på levande personer. Därför vill tidningarna att annonserna numer alltid går via en begravningsbyrå.

De flesta dödsannonser som publicerats i en tidning finns i dag kvar digitalt.

Den som vill kan gå in och tända ett ljus och skriva en hälsning på årsdagen, bröllopsdagen eller födelsedagen.

GERD ERIKSSON

Tjejer i kriminella nätverk

BROTT Trots att de begår mycket brott och är viktiga för att de kriminella nätverken ska fungera, så ingår aldrig tjejerna i de kriminella nätverken, enligt en ny rapport från Brå. De rekryteras inte, har väldigt lite inflytande och gör ingen brottskarriär inom nätverket.

Deras vanligaste brottslighet är narkotikahandel, pengatvätt och bedrägerier.

De är betydelsefulla för nätverken då de anses vara svårare för polis och rättsväsende att få koll på. Och de anses som absoluta tillgångar vad gäller att genomföra bedrägerier eller locka fram offer som ska dödas.

Många av dem är själva brottsutsatta. Två tredjedelar av dem som Brå talat med har varit målsägande. De flesta har en tuff uppväxt bakom sig, psykisk ohälsa, missbruk, våld och fattigdom, misslyckad skolgång.

De flesta gör det för att tjäna pengar eller ställa upp för närstående killar.

ULF STOLT

40

PROCENT

av killarna i gymnasiet hade någon gång det senaste året spelat om pengar, enligt en skolrapport från CAN. Enligt nya siffror från föreningen Spelfriheten har var fjärde högstadiellev spelat om pengar regelbundet, ett spelande som ökar kraftigt.

Sprid ljus i mörkret

I natt vaknar miljontals människor till ljudet av krig och konflikt.
Act Svenska kyrkan arbetar för fred i de mest konfliktdrabbade delarna av världen.
Tillsammans gör vi skillnad. Swisha din gåva för fred till 900 1223.

VAR KUNGSHOLMS STRAND NÄR 12.19-12.57

I SPRINGORNA MELLAN stenarna i den mindre gatstensläggningen utmed fasaderna och närmast gatan borta vid vändplanen där Kungsholms strand slutar, växer det en hel del grönt ogräs. Gängliga svarta lyktstolpar bugar sig över de parkerade bilarna.

Till vänster utmed huset upp mot trapporna, fyra rönnar med bär i klasar som tynger grenarna.

Alla balkonger har utemöblerna kvar.

Sex laddstolpar, alla lediga.

En man i svarta kortbyxor, keps och tröja med röda revärer joggar utmed vattnet och passerar två män som skjutsar en äldre man i rullstol framför sig. Från andra hållet kommer ett gäng på åtta personer joggande, de väjer ut på gräset när de passerar för att underlätta mötet.

Bussen kommer nedför Inedalsgatan, får vänta i korsningen och släppa fram en ung man på en elsparkscykel som pratar i telefon och styr med en hand.

Vid en trappavsats mellan husen, skyltar på varje sida – en informerar om grannsamverkan i området, en om att trappan inte plogas och sandas.

Till höger i en port en instruktion i fem punkter hur man använder porttelefonen – anropsnamnet funkar mellan 06.00-22.00, telefonnumret kan användas dygnet runt. På andra sidan gatan, vid vattnet, en skylt om svag is på grund av utloppsledning. På en avsats intill den tre gultvita parasoller

med stolar under.

På var sida av fundamentet till S:t Eriksbron sitter någon form av elektrisk kopplingsanläggning – några mörkgrå och några ljusare grå dosor ett par meter upp, plus svarta sladdar som hänger runt och emellan dem och upp mot brons undersida.

ETT TUNNELBANETÅG passerar. Två damer som står med ryggarna mot busskuren slutar

prata några sekunder medan tåget rasslar förbi snett ovanför.

Den terracottafärgade restaurangbåten närmast bron tycks inblandad i någon form av

renovering invändigt. Och från hotellbåten M/S Monika intill verkar det vara utcheckat och klart för den här säsongen. Eller kanske mer än så.

Nästan alla fritidsbåtar kvar i vattnet vid bryggorna kring de tre båtklubbarna. Pampas Marina har lediga platser och erbjuder vinterförvaring.

På kimchifabriken står två man bakom disken, en av dem tittar ut när en sopbil en bit längre fram på gatan börjar backa och signalera. Dörren står öppen till soprummet, chauffören tar ett bloss bakom bilen innan han hänger på kärlet och trycker på tömning.

Handskriven skylt på dörren till glassbutiken – ”Stängt för säsongen”.

TEXT ULF STOLT

FOTO MAGNUS SANDBERG

IDA BAUHN, ÅRETS KOCK:

”Mina fingrar känner inte skillnad på varmt och kallt”

Stjärnkocken Ida Bauhn vann nyligen Årets Kock överlägset. Till vardags är hon köksmästare på Nour. Men om inte telefonen plingat till kanske hon varit trädgårdsmästare.

TEXT ULF STOLT FOTO ÅRETS KOCK

KÖKET PÅ RESTAURANG Nour där Ida Bauhn arbetar som köksmästare är inte jättestort. Stekbordet har fyra hållar med samma värme på alla och det måste stå någonting – en kastrull, en stekpanna – på dem för att värmen ska alstras. Till höger om stekbordet en ganska smal, drygt meterlång öppen kolgrill.

– Vi använder svensk bincho-tankol, eller svensk björkkol. Vissa kött detaljer grillar vi, vissa grejer vilar vi, skaldjur grillas, vi röker saker, man kan dra saker fram och tillbaka över glöden.

Bredvid kolgrillen två halvugnar ovanpå varandra.

– Det är plats för ett halvt gastro i varje, men vi kan ha olika temperaturer i dem, vilket är bra.

Det är tisdag. Klockan är elva. I utrymmet utanför köket står

det vagnar med kartonger och lådor. Nu börjar preparationerna för kommande vecka.

– När vi stänger på lördagen så sitter vi kvar och går igenom bokningsläget och utefter det vet vi vad vi måste beställa. Det tar sen måndag och tisdag till att beställa och få hem allt.

Att Ida Bauhn skulle bli kock var inte någonting hon hade en tanke på förrän hon gjorde sin prao i åttonde klass. Hon tänkte då att hon skulle göra som sin syster – hon läste natur, är i dag kärnfysiker – och gjorde första praoveckan med en geologkollega till sin syster, som då gick på Chalmers. De mätte grundvatten i alla Falkenbergs brunnar.

– Det var så tråkigt. Veckan efter fick jag va i ett pubkök i Göteborg. Då kände jag att ”man kan

få betalt för att göra det här?”. Då visste jag vad jag ville bli.

Hon sökte in till Ester Mosessons hotell- och restauranggymnasium i Göteborg, kom in, och tilldelades sedan skolans Leonardo da Vinci-stipendium, vilket innebar att hon fick studera utomlands sista året. Hon valde Reykjavik.

– Jag hade då, och har fortfarande, Islandshästar, så jag hade varit på Island innan. Och tyckte det var fantastiskt.

PÅ HOTEL SAGA fick hon prova på både fine dining och banketter, frukostar och julbord. Kom hem, tog studenten och fick jobb i köket på samma irländska pub i Göteborg som hon varit på under sin prao.

IDA BAUHN

Bor: Född i Sätilla, bor på Ingarö.

Gör: Stjärnkock. Köksmästare på restaurang Nour. Före detta lagkapten – den första kvinnliga lagkaptenen – i Svenska Kocklandslaget.

Aktuell: Vann Årets Kock tidigare i höst med överlägsen marginal.

Där fick hon lära sig att laga mat från grunden ur en kokbok, inga genvägar, lärde sig att vara effektiv, snabb, hur ett kök funkar, strukturen.

– Det var en tuff jargong, en tuff början, men när man väl bekant färg så var man accepterad. Jag växte oerhört under de åren – jag stannade kvar, bet ihop, gjorde jobbet. Till slut var jag den som lärde upp andra.

Ida Bauhn fick sedan jobb på banketten på Posthotellet. Men hon känd att hon ville utvecklas i kockyrket. Och förstod att hon måste ta sig till Stockholm, där nivån och krogutbudet är så mycket större.

Då ringde Frida Ronge.

De hade stått bredvid varandra i köket på Posthotellet och preparerat. Nu skulle hon öppna Tak och ville ha henne som souschef.

Vad gör en souschef?

– En souschef är en mellanchefer i drift, speciellt om det är en större restaurang. Jag var alltid i service och under preppen och såg till att allt var i gång och funkade. Jag var ansvarig på plats och gjorde de dagliga beställningarna. ►►►

Till sin hjälp under finaldagen hade Ida Bauhn en commi. Elin. De träffades kvällen innan. Hon hjälpte henne med delmoment och preparationer och vissa delar av uppläggningsen.

Ida Bauhns
vinnande
varmrätt.

TÄVLINGEN ÅRETS KOCK

■ I årets final skulle de laga två snacks – ett varmt och ett kallt, ett var tvunget att innehålla siklöja och löjrom, en kall förrätt från nordiskt vatten, en ostservering med huvudråvara svensk ost – söt eller salt, varm eller kall – men inte en dessert.

■ De rätterna kunde hon öva på innan tävlingen. Fem minuter innan finaldagen började i köket fick de en råvarukorg med anka, som skulle vara dagens varmrätt. Hon hade ungefär tio minuter att skriva receptet. Hon valde att färsera ankan med primörer och baka in bröstfilén.

Efter två år där jobbade hon på Agrikultur, sedan Gyldene Freden, födde barn och satt med nyfödd dotter i knät och fundrade på om det gick att vara stjärnkock och småbarnsmamma, hon kanske skulle byta bransch – ”kanske plugga till trädgårdsmästare?” – när det plingade till en notis i hennes instagramflöde att det var sista dagen att anmäla sig till Kocklandslaget.

VISITTER I den del av restaurangen där man avslutar middagen med kaffe, avec och kaffegodis. Efter några år i Kocklandslaget – bland annat som dess första kvinnliga lagledare – är hon inte längre med där.

Vi talar om att tävla med matlagning, och risken att det kan bli mer alkemi än matlagning.

– Det finns en absolut risk för det. Att tävla i mat gör att man lite dödar produkten, tufft uttryckt.

”Tar man lite dåliga beslut, då kan det hända att man skär sig. Att bränna sig hör nästan till.”

Trots den kärlek jag har till rätterna vi gjorde där, men det är ett visst tankesätt.

När krogen tagit fram en meny, med gästen i fokus och upplevelsen av att äta just den maten i den miljön, det är en helt annan känsla för henne att laga den maten, än att laga mat som enbart ska bedömas i ett tävlingssammanhang.

– Den känslan får man aldrig i ett lag. Dit kommer bara folk som äter och är kritiska. Bara fokus på vad som är negativt, bara serfelen.

Att hon nu kommit tillbaka till sin egen matlagning med köksmästarjobbet på Nour var avgörande för att hon sökte till tävlingen Årets kock.

Hon tog sig till final och vann sedan finalen tidigare i höst med rekordhöga poäng. Till huvudrätt – den de fick reda på fem minuter innan tävlingen började – lagades anka.

– Man ska göra det så likt det man gör på jobbet, jag tog saker jag kan och känner till. Vi har jobbat med fågel här, vi tävlade med anka i OS med landslaget, så jag gjorde en variant mellan den ankan och vakteln vi har här.

Skär man sig, och bränner sig, mycket när man är kock?

– Om man är utarbetad och stressad så tar man lite dåliga beslut, då kan det hända att man skär sig. Att bränna sig hör nästan till, speciellt om man jobbar med öppen eld eller så.

På hennes första jobb på puben i Göteborg tvingade de henne att hålla en bakpotatis i händerna i en minut för att härda fingrarna.

– Tyvärr har jag förstört mina händer. Man vill ju kunna lägga fingertoppen på och känna ungefär hur varmt det är. Men jag har felkalibrerat. Det kan kännas kallt fast det är sjuttio grader varmt. ■

Du är vad du handlar

PÅ KASSABANDET RADAS tillvaron upp. Där rullar livet fram en plastförpackning i taget. En fryslasagne, ett par mogna avokados, några paket getost. Kassörskan blipper och frågar om kvitto på autorepeat. Hon kommenterar inget, men jag tror att hon ser allt. Hon vet vad folk stoppar i sig, vad vi väljer bort. Vem som tar genvägar, vem som lagar allt från grunden. Vem som har mens just nu och vem som ibland betalar med mynt.

Jag tar ett steg framåt i kön. De borde öppna en till kassa - fredagens middagsrusning har startat. Jag borde ta självscanningen, men jag har en 3,5:a och då behöver en människa godkänna mig ändå. Kan man köpa bara en folköl, alltså bara en öl och inget annat, funderade en vän häromdagen. Ifall man är sugen på en till middagen och redan har allt annat hemma? Nej, då måste man lägga till något, för hur ser det annars ut? Något behöver man väl alltid.

Kvinnan framför skjuter fram sin korg med foten och håller fast sitt barn som tjar om kexchoklad som har placerats strategiskt intill den hungriga kön. Korgen är full av tacomys och stress. Hon ryter till och jag tänker på när mitt eget barn skulle simma på golvet genom hela butiken och folk blängde. Jag ler mot henne, försöker säga: "jag är med dig" men just då öppnar en kassa till och mannen bakom mig smiter före. Mitt låga blodsocker blänger på hans rygg. Han lägger upp sina varor. Några fryspizzor, en franska och ett paket cigg. Jag vet vad han är: ensam.

Jag vet vilka alla är.

En färdig sallad, energidryck och torrschampo: stressad. Halloumi, färska örter, dyra oliver: det förälskade paret.

Välling, pyttipanna, en legotidning, glass: helgförälder

**MARIA
HAGSTRÖM**

Nyhetsredaktör
och reporter

"Full av
tacomys
och stress."

med delad vårdnad och delat dåligt samvete.

Eldorado-pasta, Lätt & Lagom och bröd med orange lapp: någon som kämpar med att få allt att gå ihop.

Ett big-pack glass, chips, lösgodis: nydumpad.

I en matvarubutik är det lätt att placera folk i fack. Här finns också de delar av vårt liv vi ogärna skyltar med. En gammal vän torkade sig hellre med kaffefilter än att köpa toapapper av en snygg tjej i kassan. I stället gjorde han en stor beställning på toapapper levererad till dörren. Då skulle han bara behöva fejsa en stackars man som bar allt uppför trapporna. Det plingade på dörren och utanför stod en snygg tjej.

I KÖN BREDVID står ett par och snackar politik: sojakorv. Den ligger i deras korg och ska inte få heta korv längre. Bara sådant som innehåller kött får göra det. Då borde det inte heller få heta biffotmater, blodapelsin eller fruktkött i juice, diskuterar de. Eller bajs-korv, tänker jag men säger det inte högt.

Framför dem lägger en man upp frysta hamburgare, kebab, köttbullar och sedan puttar han demonstrativt på en tomat som rullar fram på bandet och söker kas-

sörskans kontakt. Hon lyser upp. "Nämen, ska du bli vegetarian nu", säger hon och slutar göra saker på autorepeat.

Bandet avslöjar personlighet, ekonomi, tidsbrist, psykisk ohälsa, förväntningar och identitet. Bland bleka lysrör och plastbackar med biffotmater från Holland, ligger en liten bit av livet. Vi handlar vår tillvaro i små doser.

Det är äntligen min tur och jag lägger upp polarbröd, korv som får heta korv och en 3,5:a. Också äpplen, för vitaminernas skull. Och toapapper för att jag är människa. ■

SUG MÄRGEN UR DAGEN

Min helg var fylld med glädje. Jag umgicks med mitt fina barnbarn och mina underbara barn och deras respektive. Vi grillade och åt gott, vi hade ju begränsad tid. Carpe diem.

Jag är så tacksam att jag äntligen kan umgås med mina barns pappa. Jag är så tacksam för den kärleken som är mellan mig och barnen. Det är dom stunder jag lever för.

Ditte

Illustration: **Lena Freij**

INNAN KLOCKORNA STANNAR

Klockorna tickar rutin:

vanliga dagar,

tider att passa,

monotont som i en rysk roman –

fångläger, sten och

dålig mat

igen och igen.

Kan sova sig igenom vägen

till och från,

in och ut,

vänjer sig och ser det lilla.

Dagens höjdpunkt ett

kokt ägg, vanans makt

som om den rubbas

skapar gnissel.

Och rosorna i vardagen,

gubben klädd i tweed

med snidad käpp,

snyggingen med längsta afro-

frisuren,

blomman för dagen.

Nån som ögonen saknar.

Nån man tittar efter.

Nån man vill se.

Innan klockorna stannar

vill jag se dig le.

LO

VÄNSKAP

I går var det en mysig eftermiddag. Jag och en vän, som verkligen inte klickade bra förut, inte så att vi var jätte-osams, men i alla fall... i går satt vi på ett mysigt ställe här i Stockholm och prata om så mycket. Hon berättade saker som tog hårt. Hon e så stark. Fick en annan uppfattning om henne. Och jag berättade mina stories. Trodde aldrig vi skulle kunna komma så nära varann.

Så vi sa att nu ska vi inte tjafsa mer om bagateller. Jag följde med henne på tunnelbanan där hon bodde, lämna av henne, åkte tillbaka hem. Hoppas jag ser henne i dag också. Hon e ju en jättefin vän. Men folk kan verkligen förstöra. Men nu ska vi inte lyssna på andra om nån försöker prata illa om mig eller henne. Det va en bra fredag. Vi har känt varann länge. Och jag hoppas vår vänskap kommer fortsätta.

Lena Freij

NÄR

*När du slutat höra,
kanske du lyssnar å ser mig.
När du ser mig
kanske du hör mig
å slutar lyssna.*

Linda Kettunen

nytida

**Vi gör världen lite bättre,
en människa i taget**

Nytida ger stöd till barn, unga, vuxna och familjer inom både funktionsnedsättning och psykosocial problematik. Vi finns här för dig, med över 460 verksamheter runt om i landet.

Läs mer om oss på nytida.se

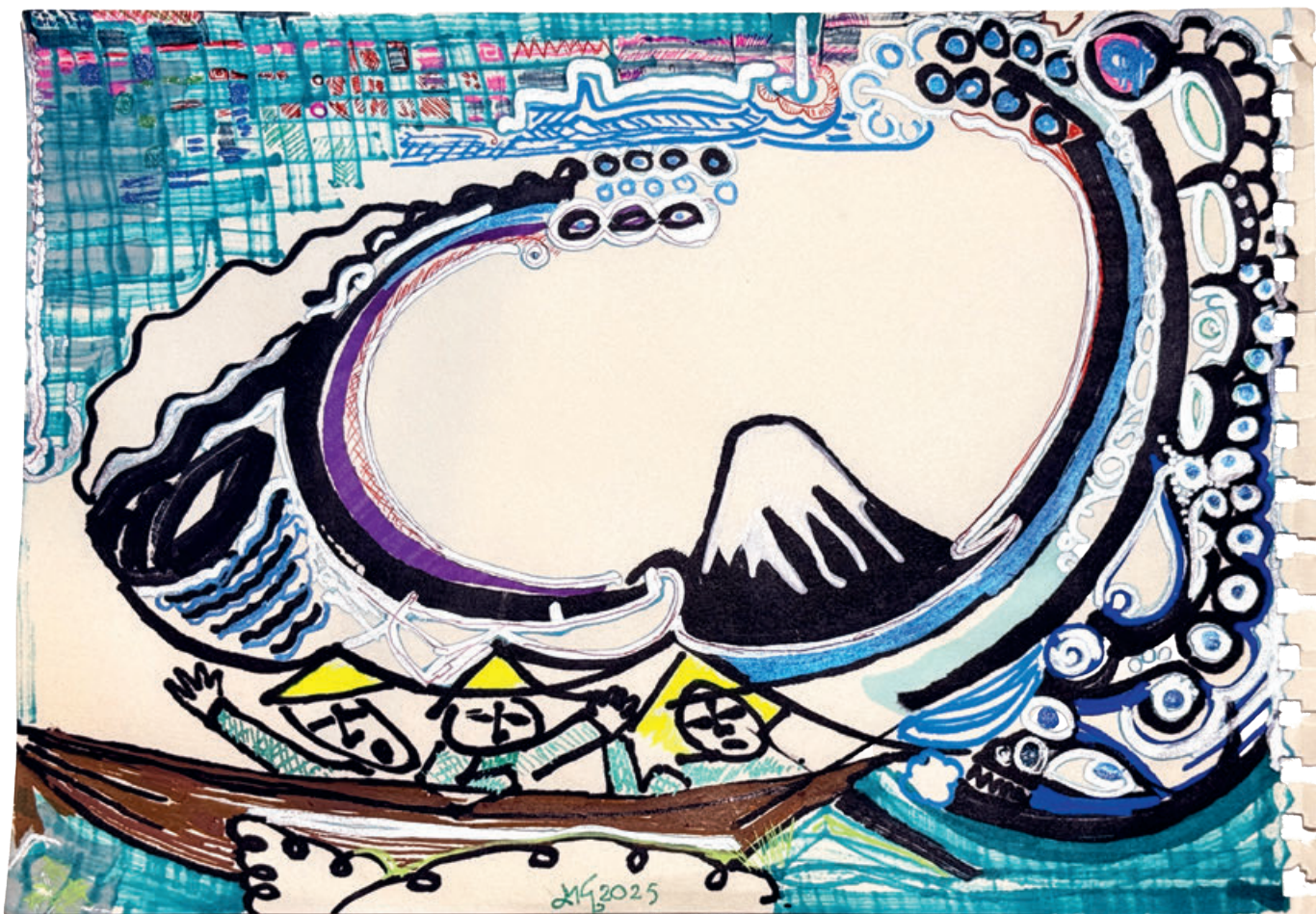

Illustration: Mikael Galloni

DEN JAPANSKA VÅGEN UTANFÖR KANAGAWA

Originalen är ett träsnitt om ett trettiotal bilder, gjorda kring 1830. Konstnären heter Katsushika Hokusai (1748- 1849).

Motivet är representativ för japansk konst som kännetecknas av båtar lastade med fisk och förutom det har vi även berget Fuji. Vågen är en monstervåg, okinami, däremot inte en tsunami.

Få exemplar av originalen finns dock kvar.

Konsten är som en symbios mellan till synes motpoler, mitt ibland de stora monstervågorna ser vi Fuji, och den lilla bräckliga människan som är nära att slukas av monstervågorna.

Mikael Galloni

INGA FLER BLOSS

Ett bloss är en stor fara för mig som har kol. Har hållit upp länge nu. Det är sju år ungefär. Snusar i stället.

Det kanske inte är bättre men jag slipper den otäcka lukten av cigaretter. Och bara det känns bra. Jag ska fortsätta att inte röka. Det är viljan som står på spel. En del tror ej mig, men jag vet att dom har fel.

Lena Freij

VUXENMOBBNINGS

Jag är fullastad med dagligvaror och så nyinköpta tidningar förstås. Tåget som jag ska med är relativt fullt. Jag krånglar mig in till det säte som är vid fönstret. Mitt emot sitter två damer, så fort tåget rullar så reser sig de två damerna upp och flyttar till två andra säten bredvid mig. Dom blänger på mig och viskar till varandra. Det är vad jag kallar vuxenmobbing.

Ditte

SKALLÖS

*Inför sista vilan, änglarna tjatar
änglatjät.*

*Jordiska kvarlevor, vassaru örn, nej nu...
avliden.... vad menar du? Nej, nej, möjligen avdankad. . .
eller kanske mer av en skada, avpolletterad
liksom skallös, det blir bra. . . tror jag.
Kalla mig det, skallös.*

LO

Text **Ulf Stolt**
Foto **Johan Bergmark**

APOTEKAREN FRÅN VINTERGATAN

Med kommande skivan, ep:n *Apotek Vintergatan*, berättar **Toni Holgersson** rakt och osentimentalt om dörrar på glänt i grovsoprum, om sprutbytet vid Fridhemsplan och hur han längs den där vägen mellan lovande och tragisk sjöng några sånger från en ytterfil. När han trodde han satt fast i en lägenhet ringde det från Finland och han fick en möjlighet att ramla ur sitt gamla liv. I december spelar han på Södra Teatern.

Toni Holgersson

■ **Född: 29 januari 1966 i Stockholm, uppvuxen i Stockholm och Södertälje.**

■ **Gör: Sångare och låtskrivare.**

■ **Aktuell: Med kommande ep:n *Apotek Vintergatan* som släpps 7 november, hans första skiva sedan 2016.**

■ **Spelar på Södra Teatern 5 december.**

I den nyanlagda parken bakom den före detta kyrkan vid Mariatorget pågår allt som oftast ett parti boule – en bunt ärrade gentlemän i livets sista tredjedel lufsar runt i gruset där och slår ihjäl några eftermiddagstimmar.

En av dem är allt som oftast Toni Holgersson.

Senast var han iklädd grova skor, lila träningsbyxor, blå stickad tröja och en svart sotarmössa – han hade smält in sömlöst som en av Bill Murrays assistenter i Wes Andersons film *The Life Aquatic* – och häcklade kärleksfullt en av sina medspelare som kom lite för långt bort från den röda lillen med sitt sista klot.

– Det har blivit som en standard att vi tränar, går och kåkar på Stadsmissionen och sen spelar boule några timmar på planen bakom kyrkan.

Det är femton år sedan Situation Sthlm intervjuade Toni Holgersson senast, då i samband med att skivan *Ibland kallar jag det kärlek* släpptes.

Den gången var det fem år sedan han intervjuades i tidningen för första gången, i samband med att han släppte skivan *Tecken på liv* – då hans första skiva på tio år.

Omständigheterna den här gången påminner alltså till viss del om de tidigare gånger vi talats vid.

För anledningen till att vi nu ses på ett till en början glesbefolkat kärringkondis snett över gatan från den före detta kyrkan vid Mariatorget, är att skivan *Apotek Vintergatan* – en ep med sju låtar – precis kommit från presseriet.

Han har en mindre bunt av dem i en tygkasse hängande över axeln, fick dem från skivbolaget tidigare samma dag.

Och att han sedan sexton månader tillbaka är drogfri.

– Jag har ju varit ut och in – mest in – i missbruk de senaste fyrtio åren. Jag får ge det lite tid att bitar får hamna på plats. Jag kan känna det med åldern att det blir lite lättare att klappa sig själv på axeln över de där små stegen, som boulen, att komma i väg och träna.

I januari förra året ringde hans telefon.

”Som alla andra – när ena flygplansmotorn slocknar blir alla troende.”

Det skedde under en period i hans liv då tillvaron stod stilla, han hade fastnat i en vinkelvolt i en lägenhet bland en massa olika droger och medicinrecept, åren gick, det förekom incidenter – han hamnade bland annat på akuten på S:t Göran och var nära att dö.

Han hade gått i veckor innan han hamnade där på S:t Göran och bett till gud om ett tecken att något ska hända som får honom att sluta.

Brukar du be ibland, har du en lina öppen uppåt?

– När det är riktigt illa har jag det, som alla andra – när ena flygplansmotorn slocknar blir alla troende.

Bara dagar senare fortsatte han i samma vinkelvolt igen.

– Jag fattade att jag skulle dö i det här. ... Om jag inte slutar nu, när jag ber om ett tecken och får den här nära döden-upplevelsen, och ändå inte lägger av. ... Och mitt i det här ringer det från Finland.

Han hade varit där och spelat redan 2010.

Och beskriver de som nu hör av sig till honom som en mindre visförening i Nykarleby, med en tro i botten, intresserade av svenska vissångare och som byggt om en lada till ett spelställe.

Han förklarar för dem att han inte alls är i skick att ta sig till, ännu mindre befinna sig, på en scen, att han inte ens äger en gitarr för tillfället. Men de säger bara att de ska be för honom, och vädjar till honom att ta sig till flyget så ska de ordna resten, gitarr och allt.

– Det var som att jag slösat bort alla chanser jag fått, och så fick jag en chans till. ... nyheter färdas för långsamt över Östersjön, de visste inte hur läget var.

Men de håller kontakten, ringer honom då och då, han snackar till sig ett förskott som bränns på annat, men i juni tar han sig till flygplatsen och kommer med planet.

– Jag blir kvar där i fem veckor, mina grejer tar slut, jag får ligga i en stuga där, komma upp och äta varje dag. De bjuder på det. Och det var som att jag fick ramla ur missbruket, jag kunde inte lägga av själv. Men plötsligt ramlade jag ur det, jag befann mig nånstans där jag slapp, så kändes det.

När han tar sig tillbaka till Stockholm igen efter veckorna i Nykarleby med en ny och skör nykterhet, fortsätter saker och ting att gå hans väg. En vän till en vän till en släkting äger en ombyggd skola i Vårberg och ►►

kan hjälpa honom med en liten lägenhet.

– Det är roligt att jag hamnade där, jag som är uppvuxen längs gröna linjen. Under alla år som jag gick mina lovar på nätterna, letade efter prylar och så, så gick jag alltid längs gröna linjen – upp på Söder, bort mot Fridhemsplan.

– Jag tyckte alltid röda linjen var läskig, kände inte folk utmed där, det var obehagligt. Så hamnar jag i Vårberg – som en sorts exponeringsterapi.

Han flyttar in i lägenheten, börjar gå på tolvstegsmöten, hittar en rutin med att åka in till stan varje dag och träna på Forsgrenska badet med några vänner, gå till Stadsmisionens Mötesplats Mariatorget efter träningen och äta lunch. Och sedan slå ihjäl några timmar med att spela boule på grusplanen bakom.

– Ett liv som en människa tagit hand om innehåller ju en massa saker – ett jobb man går till, vänner, familj, barn man tar hand om, andra vänskapsrelationer som följt med. Det har man ju inte skills på när man varit länge i ett missbruk. Man börjar från noll.

Om han blir kvar i lägenheten i Vårberg av någon anledning – ”fan, jag orkar inte åka in till stan i dag” – så känner han att han ”sunkar ihop ganska snabbt i måendet”.

En rutin han har hemma är att han gör armhävningar varje dag.

– Jag gör femtio armhävningar i tre omgångar. Men skulle du se när jag gör dem... de är inte så djupa. Nu har jag tillåtit mig att sprida ut dem lite, jag fick ont i axlarna.

– Kommer jag in och tränar så hamnar jag automatiskt och kåkar... jag älskar den här typen av kravlösa relationer. Det är bara win-win, vi behöver inte bråka om nåt när vi står där med boulekloten.

Det bokas spelningar, han ensam med gitarr, på hösten efter han återvänt från Finland, och även den efterföljande våren.

Och han lyssnar på de inspelningar som gjorts av en knippe låtar han burit med sig sedan 2012 och som han även sjungit en del live när han varit ute och spelat. För det har funnits sådana perioder genom åren, han har emellanåt befunnit sig på en bättre plats livsmässigt och tagit några spelningar.

Men när han nu lyssnar på de inspelningar som gjorts så hör han en slöja i rösten, en distans, en hinna som det missbruk han befanns sig i när han sjöng låtarna lämnar som en vattenstämpel. ►►►

Han vet att han kan skita i allt på en sekund, kan gå skyddad från det på grund av drogerna. I vilken situation som helst har han en bakdörr – men den bakdörren är bara en illusion. "Vilket ju är obegripligt om det inte var för att man värnar om nånting. Då vore det bara en förlust".

”Ett liv som en människa tagit hand om innehåller ju en massa saker – ett jobb man går till, vänner, familj, barn man tar hand om, andra vänskapsrelationer som följt med. Det har man ju inte skills på när man varit länge i ett missbruk. Man börjar från noll.”

Priser och nomineringar

■ Skivorna *Toni Holgersson 1989*, *Louise & Kärleken 1990*, *Ibland kallar jag det kärlek 2010* och *Sentimentalsjukhuset 2012* Grammisnominerades i kategorin Bästa folk/visa, förutom debuten som nominerades i kategorin Bästa nykomling.

■ Han har tilldelats bland annat Manifestpriset 2012 och Skaps stipendium i Evert Taubes minne 2020.

”Man förlorarar lägenhet, vänner, tänder, rubbet, men bara fortsätter.”

Det kan han inte leva med.

Det måste göras om. Spelas in igen. Med bara honom och gitarr, komma så nära låtarna som möjligt, hur de lät när de skrevs. För det kanske bara blir den här skivan och då vill han att det ska bli så bra det kan. Så nära honom och låtarnas kärna det går.

Men inspelningsbudgeten är sedan länge slut.

– Jag åkte ner till Skåne, Österlen, så gjorde Lars Halapi det på tre dagar. Jag får betala av honom med spelningar nu, han får gaget när vi spelar. Han ställde upp fast budgeten var slut. Det var bara han och jag och livetagningar där det fick läcka mellan mikrofonerna. Han spelade lite olika instrument.

I pressutskicket beskriver skivbolaget *Apotek Vintergatan* som ”Tonis *Nebraska* – nedskalad, naket och vansinnigt vackert”.

– En närmast provocerande nedtagen skiva. Men det var det jag ville. Jag kände att om det här blir det sista jag gör så ska det låta som jag låter.

– På nåt sätt så blev det naturligt en slags känsla av nu eller aldrig. Sen var Lars väldigt bra att jobba med, mån om uttrycket, det skulle sitta i sången.

Texterna på de sex låtarna på skivan – den sjunde låten ”Vaggsång” är en dikt av Göran Tunström med musik av Stefan Liman – berättar om det liv Toni Holgersson levte medan han skrev dem. Det finns en tydlig mottagare av texterna, ett du eller vi som berättelsen är riktad mot.

– Till varje låt finns en tydlig kontext varför de blivit till. Jag skriver först när jag är framme vid ämnet. Det var skillnad i början, jag gjorde fem plattor på fem år, det var hur enkelt som helst att skriva. Sen gräver man djupare och djupare, fyndigheterna kommer mer sällan.

– Jag är lite för lat, jag går och väntar på en sak som ska kicka i gång mig. Jag är nog väldigt lat... jag slutade inte missbruka förrän jag trillade ur det, och jag skriver inga låtar förrän jag trillar på dem.

Han beskriver låtarna som att han verkligen hunnit

slipa på texterna, tagit bort allt som står i vägen, det är bara kärnan kvar. Med rader som: *Du är vid sprutbytet vid Fridhemsplan/det är tvåhundra meter ner till Blue Vision/och ett bås på källarplan*, eller *Vi sitter i mörkret/och fingertoppar söker vener/från barnpsyk till behandlingshem/häkten och scener*, eller *Till källare och soprum/ställer jag dörrar på glänt/som nån som för att somna vill ha lyset tänd*.

– Jag har en ganska osentimental bild av det här livet, jag har ju valt... sen kan man prata om beroende är en sjukdom eller inte, men för mig är inte det så intressant. Jag hittade nånting i unga år som jag tyckte fyllde alla behov, sen tog jag ut maximalt av det på nåt sätt, det är inte konstigare än så.

En dam med ett litet barnbarn slår sig ner vid bordet intill oss, drar bort bordet en bit när vi påtalar att det pågår en intervju. Pojken har en blåbärsbakelse på en assiett som Toni Holgersson kommenterar ser god ut. Pojken svarar blygt med en nickning.

Toni Holgersson vickar till på sotarmössan, skjuter upp kaffekoppen en bit på bordet. Och fortsätter resonemanget.

– Visst, ett val som innebar en massa konsekvenser. Du vet, människor säger: ”Du som har levt ett så hårt liv”. Jag skulle nog säga att man väljer ju den lätta vägen hela tiden när man missbrukar. Det är ju att inte känna saker. Vad som utifrån ser obegripligt ut att man utsätter sig för – man förlorar lägenhet, vänner, tänder, rubbet, men bara fortsätter.

– Det där skimret äts ju bort med åren, men det går inte helt att intellektualisera bort det, för det innehåller också en massa stunder av bra liv. För min del har det handlat om

”Jag känner en lättnad. Absolut. Men jag har ju varit här förr, sen ändras det och man tar ett par dåliga beslut.”

att jag hamnat i det livet för att jag vill bli berörd. I det livet – som är ett så litet liv, utifrån sett till vad det innehåller – kan man lägga av sig nån gard på nåt sätt...

Han berättar om en film han sett med författaren Birgitta Stenberg där hon intervjuas och berättar om sitt beroende, om den här utifrån sett obegripliga utplåningen. Hur hon första gången tar amfetamin med poeten Paul Andersson i en lägenhet på Upplandsgatan. Snön faller utanför fönstret mot Tegnérlunden, hon sitter och tittar ut i timmar, sedan vänder hon sig mot honom och frågar: "Kan det va så här vackert?".

– Det är ju i det man bottnar, i den hemkomsten. Det slår allt. Det här "du borde inte, du får inte, man ska inte", plötsligt är det nåt som säger "så här är det".

– Man kör det bakvänt – tar nånting utifrån, trollar till det så man sen har det inuti sig, men det är bara ett hittepå. Men det funkar så länge det funkar.

Toni Holgersson har befunnit såg på just den här platsen flera gånger tidigare – drogfri, i en lägenhet, med embryot av ett nytt liv som börjar växa till sig, en skiva på väg, spelningarna bokade.

Nu är det femton år sedan senast.

Och han berättar om en spaning han gjort som är att beroende och psykiska problem regredierar med åren, folk faller ur, orkar inte hålla på längre.

– Jag tänker på det när jag går här på Stadsmissionen och kåkar. Då dyker de upp, människor man var på avgiftning med 1996. Och som överlevt och klarat sig. Det är jävligt fint.

Det handlar om ett utrymme som krymper mer och mer. – De negativa grejerna som nöts in – tar man amfetamin får man nojor, blir man äldre kommer det direkt, det finns liksom ingen smekmånad kvar. Då är det inte så svårt att sluta. Får man bara lite rätt förutsättningar.

– Jag känner en lättnad. Absolut. Men jag har ju varit här förr, sen ändras det och man tar ett par dåliga beslut. Men där är jag nu faktiskt, att det är väldigt skönt att få slippa.

Han fortsätter resonemanget om närhet, och det han kallar en brist på livserfarenhet som man har när man som honom fick ta hand om sig själv från tidig ålder, började missbruka och sedan har hållit på.

– Jag hittade nyckeln till att kontrollera de här

De är inte så farliga som de ser ut. Och de har varit samma gäng som spelat boule i parken bakom Träffpunkt Mariatorget hela tiden. De har alla liknande erfarenheter av livet och enas ganska krävligt kring boulklubben.

känslorna på ett annat sätt, sen höll jag i den. Det är som att ha en joker i bakfickan. Och den har jag kvar. Det är den där jokern att man när som helst kan gå fri, genom att vända sig själv ryggen.

Det handlar om att ha makten över sitt eget mående, förmågan att kunna reglera sina egna känslor, och den möjligheten försvarar man till varje pris.

Och hur det kan komma sig att man då, efter att kanske ha varit nykter och drogfri i närmare ett år, väljer att kliva tillbaka till det gamla livet.

– Det är lätt att hamna i ett liv där man inte känner sig berörd. En del områden i sig själv har jag inte tillgång till utan den gardsänkande grejen.

Det har varit av en längtan efter närhet – till sig själv, sina känslor och till andra människor.

– Visst, allting funkar, men jag når inte en närhet till andra människor och mig själv – närheten att kunna vila i mig själv. När jag har hela apparaten på i skallen, och inte övat mig på det, så blir det som ett filter, en distans.

– Så har jag inte heller gjort mig behövd av andra i livet, allt sånt har jag undvikit, alla de sakerna som gör att det blir några stunder i veckan när det är bra, när man koms åt av nånting.

Han reflekterar vidare kring det där med att bli berörd på djupet, att det måste stämma ihop med det som är allvaret i livet och behöver handla om sådant som gör en mer blottad och där man får upptäcka saker om sig själv man inte vet.

– Och få uppleva det där att få göra nåt för nån annan. Det är inget jag övat på, det är nog min sämsta gren.

– Samtidigt som jag anar att det är nyckeln av guld, jag fattar ju det. Det upptäcker jag när jag tvingas göra nåt

för nån annan. Gång på gång – det är ju det här som är nyckeln. Jag försöker, men i det är jag underutvecklad, det kommer inte naturligt för mig. Som jag levt har ju bara varit att se till mitt.

De spelningar han hafts sedan han kom hem från Finland har fått en ny, djupare betydelse för honom. Han har mött publiken och berörts av dem på ett nytt sätt, insett vilken lång historia de delar och rörts av deras berättelser om hur hans musik figurerat på bröllop och begravning, som sällskap vid dödsbäddar och i bilar.

– Det är otroligt starkt. Det har varit lite kluvet tidigare. Det är ju lättare nu att jag kan ta emot det, möta det. Nu finns inget filter.

– Och jag börjar bli mer sams med de tidiga låtarna, börjar kunna omfamna dem och den jag var då.

I december spelar han på Södra Teatern igen.

Vi pratar kort om en spelning han gjorde där för några år sedan, då han var i ett helt annat skick, men hur publiken den gången liksom bar honom, såg till att det blev en bra spelning, att han tog sig igenom den.

– Om jag själv tar hand om det mer från mitt håll, så vågar jag uppskatta det mer. Om jag inte tar hand om det så måste jag förhålla mig till det... att saker får bli värdefulla för en är läskigt. Det kostar nåt om det inte funkar.

– Det kan va en närhet... ju mer jag själv tar hand om det, desto mer ser jag dom. Och fattar att det här är vackert. Fan, jag får va med om och göra nåt vackert ihop med de här människorna.

En ambulans kör förbi på S:t Paulsgatan, den driver löv över trottoaren och folk kommer gående bortifrån tunnelbanan. Gräsyrtorna till parken är avstängda. En hund sitter stilla på gruset, husse på en bänk intill.

Toni Holgersson hälsar på en man på cykel som passerar.
Vad ska du göra nu?

– Se om de spelar boule fortfarande där borta, sen hem och scrolla. Det är samma gäng på sex-sju som alltid spelar, men nu med vädret blir det väl att bowling eller biljard får ta över. ■

Boule

■ **Boule** har sina rötter i antikens klotlekar, spelet pétanque – fötterna stilla – kom till i staden La Ciotat i Provence i Frankrike 1907.

■ **Spelet** går ut på att man med ett metallklot ska komma nära en mindre träkula. Boule spelas på grusunderlag och varje spelare har tre klot per omgång. Först till 13 poäng vinner. Kan spelas singel, dubbel eller trippel.

”Så har jag inte heller gjort mig behövd av andra i livet, allt sånt har jag undvikit.”

RÄTT ELLER FEL ELLER

*Sker verkligen otur just nu.
Valde rätt ändå gick allt snett.
Valde den lugna vägen som verkade va bäst i alla former,
men vad som är bäst behöver inte nödvändigtvis vara korrekt.
Men vem har rätt å fel? Vad som är rätt för mig kanske är
totalt fel för dig och tvärtom, men det har vi rätt i att avgöra.
Eller har jag fel fast jag tycker att jag har rätt?*

Nadja Ählström

TRAPPA NER

I går satt jag i Tantolunden med en vän jag inte träffat på säkert ett år. Hon är en av få människor jag har som vän och hon berättade att hon slutat med metadon. Jag bara tittade på henne, spärrade upp mina ögon och sa "va, är det sant?". "Ja", sa hon "det var jobbigt men det var det värt". Jag blev så imponerad. Jag ska lägga av med mina subutex. Jag vill och har bestämt, jag får ta det lugnt och be personalen trappa ner när året är slut. Om jag lever då.

Då ska jag vara subutex-fri. Det handlar mycket om vilja och om ingen tvingar mej då kommer det gå lättare, ska i alla fall göra ett försök.

Lena Freij

Illustration: LO

VISIONEN JAG HADE

*På paus, vi har tv, musiken vi rockar
på borttappad cd.
Men nu så kör vi allt med
tele fåne, spott i fy med
hörlur på bre.
Hela världen på mute.
Alla ljud kan ju störa.
Alla är avlyssnade men ingen
vill höra.
Och det är mycket
som låter, men väldigt
lite som sägs.
Flyttar information
från mitt face in to
space.
Inget viktigt att säga,
men måste låtta på trycket,
ibland blir det yttre bara
lite för mycket.
För så fort dörren öppnas ska
du svara på frågor,
med god min och le
flytta ord runt som gåvor.
Inte för högt och ta det försiktigt.
Ring dit och maila, försök
låtsas att d e viktigt.
Samma frågor varje månad,
Att man inte gått bärsärk
är det som gör mig förvånad.*

#405

MIN VÄN

Sitter ensam och tittar ut. Min favoritserie har precis tagit slut. Jag går ut i köket och kollar om jag har ätit upp min pizza. Nu var den kvar så jag stoppar den i mikron på en gång, sätter mig och äter, och då ringer det på dörren. "Vem vill mig något nu så här sent", tänker jag. Men då var det min granne som frågade om jag hade en öl han kunde få. "Du vet ju att jag knappt dricker", säger jag då. "Okej, jag går till puben och försöker skriva upp en öl" säger han och går vidare. "Hej då" säger jag och han skyndar sig på.

Lena Freij

Illustration: **Henrik Landvik**

Text **Maria Hagström**
Foto **Martina Holmberg**

Vi är alla lika mycket stockholmare. När lågtröskelboendet i Hjorthagen öppnades blev det stora protester från de boende i området. Den enes trygghet ställdes mot den andres behov att få bo någonstans. Och motståndet riktade ljus mot frågan – **vem får bo var och vem tillhör staden?**

När Hjorthagens boende (nedan), för människor i hemlöshet, öppnade ledde det till protester och ett delat Hjorthagen. Många lokalbor ville att boendet skulle stängas, andra såg att det behövdes – framför allt de som flyttade in.

Hej jag bor i Hjorthagen & e en av dom som det snackas om.

Så börjar Tommy Mellberg ett inlägg i en Facebookgrupp för Hjorthagenbor. I våras flyttade han in i ett nyöppnat boende för människor i hemlöshet och beroende. Snart hade över 2 000 grannar skrivit på ett uppprop om att boendet måste stängas.

De menade att Hjorthagen förstörts av stölder, kanyler och hot.

Socialborgarrådets inkorg fylldes och kommentarerna på nätet blev allt hetsigare.

Tommy skriver vidare, några månader efter öppnandet: "Men är ni så mycket bättre än oss som inte ens låter oss äta på era restauranger, blänger på oss som vi vore nåt katten släpat in... Kasta inte sten i glashus. Man bemöter som man blir bemött."

Det är en fredag i september.

Sommarens "storm", som social- och trygghetsborgarrådet Alexander Ojanne

kallar den, sägs ha lagt sig. Utanför pizzerian pratar och skrattar ett gäng kvinnor i solen. Men tonen förändras när vi frågar om boendet en bit bort. De nämner drogförsäljning, nerskräpning, snatterier, skrik och oro för att äldre med rullatorer ska bli omkullknuffade. Av "avskummen" – en av de intervjuade kvinnornas ordval – som bor där.

– Hjorthagen varen idyll, vi vill ha det så igen.

Vissa Hjorthagenbor har försökt nyansera bilden i sociala medier: att boendet ►►

behövs, att det pågår ett drev, eller genom att nämna begreppet NIMBY – Not in my backyard.

I centrum träffar vi en kvinna som har boendet på sin "bakgård". Hon har signerat uppropet och skrivit till alla instanser. Hon är rädd att folk tror att det blivit bra nu när protesterna inte är lika högljudda, det är fortfarande "hemskt". Framför allt anser hon att barn och personer som är narkotikapåverkade inte ska vistas på samma plats.

– Jag värnar om alla människor, men barn och narkomaner går inte ihop.

Barn finns i alla områden, vart ska människor som är beroende av droger vara?

– Jag vet inte. Det vill jag att man kollar på.

Kvinnorna vid pizzerian har ett annat svar: "i skogen". Flera på Facebook skriver: "utanför stan".

Hjorthagens industriliknande utkant, bortanför butiken Myrorna och intill motorvägen, ligger den stora tegelbyggnaden.

– Drogpåverkade människor är generellt inte farliga, säger Tommy Mellberg när han låser upp dörren till sin lägenhet.

– Vi går ju inte på barn! Eller andra heller. Det målas upp en sån bild.

Han tror att protesterna delvis handlar om

HJORTHAGENS BOENDE

■ **Hjorthagens boende riktar sig till personer över 20 år med komplexa stödbehov, som levtt i långvarig hemlöshet ofta med beroende och/eller psykisk ohälsa. Det ställs inte krav på nykterhet eller drogfrihet.**

■ **Målet är förbättrad livskvalitet och återhämtning för den boende, samt att på sikt kunna flytta till mer självständigt boende.**

■ **På boendet finns omfattande stöd: case managers dagtid och boendestödjare kvällar och helger. Våktare finns för de boendes trygghet. Inga besökare till de boende är tillåtna i huset.**

"HJORTHAGEN VAR EN IDYLL, VI VILL HA DET SÅ IGEN."

Yvonne Halmén och Anette Andersson tycker att det har blivit för stökigt i området och vill att boendet ska flytta. De anser att det inte bör ligga så här centralt.

en ovana att möta människor som använder droger, och brist på information.

– För flera år sen var det skrivelser om några kvarter på Södermalm, eftersom det är så många verksamheter koncentrerade där. Men folk vande sig.

Han håller med om att det var stökigt när boendet öppnade, men menar att de som orsakade problem inte längre bor kvar. Ändå märker han fortfarande ett visst motstånd.

– Jag var på pizzerian för några dagar sen. Jag fick inte äta där, för att jag kom härifrån.

Det bekräftas av pizzeriaägaren.

Efter att en man i somras slog med ett rör mot ett racke utanför och skrämde folk på uteserveringen säger han nej till alla från boendet. Annars förlorar han sina stamisar.

Forskning visar att grannprotester nästan

alltid motiveras likadant: verksamheten behövs, men inte här.

– Ju mer segregerad en stad blir, desto mer förekommer det här, säger Joshua Levy, forskare vid Chalmers tekniska högskola med fokus på hemlöshet och urban utestängning.

Hans kollega Kristina Grange, professor i stadsbyggnadsteori, forskar om vem som räknas i stadsplaneringen och vem som har rätt till det offentliga rummet.

– Vi trycker ut människor ur staden, geografiskt och socialt. Till slut börjar de tvivla på att de tillhör samhället.

En oro för minskat bostadsvärde kan också spela in. Kristina Grange följde ett projekt där flera boenden för nyanlända människor skulle byggas runt om i Göteborg.

– Det blev massiva protester, särskilt i mer

Tommy Mellberg har gjort sig hemma-stadd i Hjorthagens boende och inrett med nyinförskaffad grejer och sådant som hängt med genom åren, till exempel nallarna som betyder något särskilt.

exklusiva områden. Där pekade man på sina fastighetsvärden – var det rimligt att förlora en miljon per tomt på grund av det här?

Hon anser att alla delar av en stad måste ta ett socialt ansvar.

– Men det krävs en förskjutning i hur vi pratar om staden – vad som ska få plats och vilka livsöden som accepteras.

Samtidigt finns den motsatta frågan: hur mycket ska grannar behöva tolerera? Var går gränsen för hur den egna tryggheten och välbefinnandet får påverkas?

– Jag har fastnat vid ordet trygghet, som ligger mellan säkerhet och känsla, säger Joshua Levy.

– Otrygghet kan komma ur många saker – till exempel rädsla för människor som är olika en själv. Lösningen är enligt mig inte att alla

**"JAG VAR PÅ
PIZZERIAN FÖR
NÅGRA DAR SEN.
JAG FICK INTE ÄTA
DÄR, FÖR ATT JAG
KOM HÄRIFRÅN."**

alltid ska känna sig trygga, utan man behöver fundera över varför man känner otrygghet. Är det ett verkligt hot – eller skulle rädslan minska om man lärde känna de här människorna?

Men han påpekar att det är förståeligt att folk blir upprörda om barn hittar kanyler eller om stölder ökar.

– Man måste väga människors utsatthet och behov av att bo nästan mot tryggheten i området i stort.

Stockholms social- och trygghetsborgarråd Alexander Ojanne (s) säger att boendet i Hjorthagen öppnades eftersom vissa människor fastnade på akutboenden. Det fanns inga bra alternativ för dem i Stockholm, men i Hjorthagen stod en ledig byggnad. ►►

– Vi har haft en stor koncentration av sociala insatser på Södermalm och i söderort. Vi vill sprida det sociala ansvaret över flera stadsdelar. Stockholm ska vara en stad som håller samman. Det är också viktigt att vi inte får sociala öar.

Han berättar att protester ofta uppstår när staden etablerar sociala verksamheter, men att det skiljer sig åt beroende på område.

– När vi startade ett HVB-hem i söderort fick jag inte ett enda mejl, men när vi öppnade ett i norra innerstan kom en namninsamling med tre hundra underskrifter. Vissa delar av staden är mer mottagliga för att ta sitt sociala ansvar.

Han upplevde stundtals en hätsk ton i mejlen om Hjorthagen.

– Jag har försökt svara att de här människ-

**”MÅNGA HAR
BÖRJAT PRATA
MED OSS. ÄR DE
TREVliga SÅ ÄR
JAG TREVlig
TILLBAKA.”**

orna är lika mycket stockholmare som du är. Det är inte mer din stad än deras.

Men, poängterar han, kommunen har inte negligerat oron. Åtgärder har vidtagits: ökad närvaro av ordningsvakter, väktare och polis, trygghetsforum och mer städning.

– Men det som skrivits i mejlen stämmer inte med vad vi ser. Vi har fördubblat städningen i området, men hittar inte fler kanyler än innan boendet öppnades. Uppsökarteamet är där varje dag och rapporterar att det är lugnt. Ordningsvakterna har varit där mycket utan att behöva ingripa.

Polisen såg i somras betydligt fler butiksstölder och cykelstölder, men nivån har gått ner nu. Narkotikabrotten ökade också. Det är ett ”upptäcksbrott” och kan delvis vara ett resultat av att de ökat närvaron, enligt

Mia Fogelberg var en av de första som flyttade in på boendet. Hon tycker att det var stökigt till en början, men att det är annorlunda nu. ”Jag vill bo kvar, få en chans.”

polisen i norra innerstaden.

Våldsbrott – som misshandel och rån – har däremot inte ökat i området.

Att boendet inte kräver drogfrihet har många lokalbor haft svårt att förstå.

Vissa har kallat det ett drogliberalt experiment. Boendet är inspirerat av den evidensbaserade modellen Bostad först, som innebär att människor får en trygg bostad, för att sedan kunna göra något åt sina livsproblem.

I Finland och Malmö finns det fungerande exempel på där Bostad först-lägenheter legat i ett huskomplex i stället för utspridda i vanliga hyreshus. Personaltätheten är ovanligt hög och det finns case-managers och boendestödare, samt ett nära samarbete med regionen.

– Jag har fått mer stöd här än på nåt annat ställe. Här kan man göra det i sin egen takt, i stället för att falla på målsnöret igen. Det är tryggt – man åker inte ut om man gör nån miss. På andra ställen har det varit tack och hej, och så står man där igen med sina påsar, säger Tommy Mellberg.

Till en början flyttade 36 personer in, nu bor 22 här. De andra gick bland annat vidare till behandling eller skrevs ut efter stölder i området. Nya hyresgäster skrivs in i långsamtakt, för med facit i hand gick det lite fort i början, uppger personalen.

Mia Fogelberg var en av de första som flyt-

”HÄR KAN MAN GÖRA DET I SIN EGEN TAKT, I STÄLLET FÖR ATT FALLA PÅ MÅLSNÖRET IGEN.”

tade in på lågtröskelboendet i Hjorthagen.

– Det var stökigt och polisen var här jämt. Jag förstår att folk blev rädda. Men nu är det annorlunda. Många har börjat prata med oss. Är de trevliga så är jag trevlig tillbaka.

Hon trivs i lägenheten och har satt upp tavlor hon målat. Hon planerar att stanna.

– Man måste inte tvångsläggas här, man får finna sin egen väg. Jag har bott här i sex månader och kommit långt: går till läkaren, fått ordning på medicin, betalar av skulder. Soc lyssnar på mig nu. Jag vill bo kvar, få en chans.

Att vissa tycker att människor med beroende ska bo utanför stan tror forskaren Joshua Levy delvis handlar om moral och den repressiva synen som präglat svensk narkotikapolitik.

– Beroende kommer ofta ur trauman. Tanken att man då förlorar rätten att existera i staden – och att det skulle hjälpa – är svår att förstå. Många behöver olika sorters stöd och har mängder av möten runt om i staden. Då måste boendena ligga så att de lätt kan ta sig dit.

Det är inte ovanligt att människor i hemlöshet placeras i industriområden.

– Där blir de mer utsatta, säger Kristina Grange som intervjuat kvinnor på ett boende i ett industriområde.

– Det skedde våldtäkter, drogförsäljning och sexköp. När de flyttades bort från andra människors blickar ökade utsattheten. För deras trygghet och säkerhet var det inte bättre att bli undanskuffade från samhället.

När det kvinnoboendet senare flyttades till ett centralt bostadsområde väckte det starka reaktioner.

– Det var samma typ av protester som i Hjorthagen, säger Kristina Grange, som även jobbat med projektet Mutual Benefits.

Det drivs av Göteborgs stad med syftet att alla människor ska inkluderas när staden planeras och växer. En slutsats är att det funkade bättre när kontakt finns mellan boendet, grannar och lokala aktörer.

Joshua Levy har deltagit vid sådana möten.

ANDRA GRANNPROTESTER

■ **Ekhagen:** När en fastighet i Ekhagen skulle byggas om till HVB-hem för ungdomar samlades grannar i en för- ening som överklagade och krävde mer insyn. Hemmet är nu redo för inflytt.

■ **Hässelby:** Planerna på ett nytt HVB-hem i Hässelby södra villastad möttes tidigare i år av kraftiga protester från boende som oroade sig för tryggheten och närheten till en förskola.

■ **Gullmarsplan:** Sprututbytet i Stockholm har vid upprepade tillfällen mött protester. Bland annat 2017 då planer på en etablering vid Gullmarsplan stoppades av närboende och föräldrar.

■ **Saltsjö-Boo:** Nacka kommun fick stor kritik från människor när ett boende för ensamkommande flyktingbarn planerades i Saltsjö-Boo 2016.

– Det gick från ett ”vi och dom” till ett gemensamt samtal om trygghet.

Mönstret för grannprotester ser ofta

likadant ut: först motstånd och sedan klingar det av och övergår i acceptans. Ibland omvandlas det till engagemang och samarbete. Friktion kan uppstå, men sällan i den omfattning man trodde från början.

Vid Hjorthagens boende ska en person nu börja arbeta mer utåt: informera, dricka kyrkkaffe, besöka äldreboendet. Mia Fogelberg säger att hon gärna följer med. Tommy Mellberg tror också att det

är en bra idé.

– Hjorthagenborna har väl vissa fördomar och det har vi också, men det beror ju på att vi inte har lärt känna varandra. ■

Digitalisering. Gamla mobiler är snart obrukbara. Många riskerar att stå utan telefon eller BankID.

IBÖRJAN AV nästa år stängs 2G- och 3G-näten ner. Det betyder att många äldre mobiltelefoner, som inte kan kopplas upp mot de nyare näten, slutar fungera – det går varken att ringa, sms:a eller surfa. Dessutom upphör Mobilt BankID på enheter med operativsystem äldre än Android 9 eller iOS 16. Många tvingas nu köpa nya telefoner.

– Jag hade en liten knapptelevon men fick höra av några på ”teamet” och av en kund som köpte tidning, att den snart inte går att ringa med. Jag fick panik

– ska jag inte kunna använda min lilla telefon? säger Situation Sthlm-säljaren Lena Freij som nu planerar att skaffa en ”pensionärstelefon” med stor text.

Men BankID kommer hon inte att ha.

– Jag brukar ringa min son om det är nåt jag behöver få fixat.

Hon säger att hon är orolig för säkerheten med digitalt id. Säkerhetsskäl är också en anledning till att BankID i mars slutar fungera på telefoner med äldre operativsystem.

Att mobiloperatörerna släcker

2G och 3G är för att frigöra resurser till 4G och 5G som är säkrare och har den kapacitet som krävs för modern mobilanvändning.

Situation Sthlm-säljaren Andrea Marazzani köpte nyligen en begagnad telefon efter att han blivit rånad på sin förra.

– Men nu måste jag få tag på en bättre. Det fick jag veta från Comviq och har hört det från flera andra håll också.

Han berättar att han tidigare fått bidrag från socialtjänsten för att köpa en mobil och tänker nu ansöka igen. Det finns inte ett

särskilt telefonbidrag, men att det går att göra en ansökan inom ramen för ekonomiskt bistånd. Där ska en individuell behovsbedömning göras.

– Sockräver att jag söker jobb för att få bistånd. För att kunna göra det behöver jag en telefon. Också BankID för att logga in på Arbetsförmedlingen. Det gäller allt. Utan BankID är man ingen.

JESSICA HELLBERG, områdeschef på Socialförvaltningen, säger att hennes kollegor inte upplever att förändringarna direkt påverkar människor i akut hemlöshet.

– De saknar redan mobilt BankID och har knappt ett vanligt id. Många blir också av med sina telefoner, säger hon och tillägger att för dem finns ett Medborgarkontor som kan hjälpa till, likaså finns budget- och skuldrådgivare.

Stadens uppsökarteam har i ett tidigare nummer av Situation Sthlm pekat ut digitaliseringen som en av de största utmaningarna för dem de möter.

”Jag kan inte hålla kontakt med myndigheter eller boka läkartid.”

För Andrea Marazzani är mobilen en förutsättning för att vara en del av samhället.

MARIA HAGSTRÖM

– Men hemlöshetsmålgruppen är inte homogen – man kan vara i olika stadier. När människor får en stabilare boendeform än akutboende handlar mycket av processen om att komma in i samhällets system, såsom att skaffa legitimation och e-legitimation, säger Jessica Hellberg.

HOS NY GEMENSKAP märks däremot effekterna av de framtida förändringarna tydligt. Föreningen varnar för att människor med små ekonomiska resurser riskerar att stängas ute från vård, myndigheter och banktjänster.

– Vi möter människor som tvingas välja mellan att ladda sitt SL-kort eller köpa mat för dagen. För många är det en omöjlig ekvation. De har inte råd att köpa en ny mobil, säger Per Rudin, tf verksamhetschef.

Ny Gemenskap har därför startat upppropet ”Ge en mobil – ge en möjlighet” och samlar in smartphones för att motverka digitalt utanförskap.

– En mobil är en förutsättning

för att vara del av samhället. Utan BankID är det nästan omöjligt att klara vardagen. Bankerna, teknologibolagen och politiken måste samverka för att hitta lösningar som fungerar för alla, säger han.

Situation Sthlm-säljaren Peter Boström vet hur det är att leva utan telefon och BankID.

– Jag kan inte hålla kontakt med myndigheter eller boka läkartid. Jag kan inte heller söka bostäder. Det bidrar till att mitt liv är i spillror. Det är ett grovt handikapp – man blir ännu mer utanför samhället. ■

I MARS 2026

■ **BankID slutar fungera på telefoner med operativsystem äldre än Android 9 eller iOS 16, av säkerhetsskäl.**

■ **De äldre mobilnäten 2G och 3G stängs ner i Sverige. Telefoner som inte kan koppla upp sig mot de nyare näten kommer bli obrukbara för samtal, sms och surf. Telia gör ett undantag och behåller sitt 2G-nät till 2027.**

”En statlig e-legitimation ska ge fler tillgång till e-id”

Regeringen är medveten om att de nya systemkraven för mobil BankID kan få allvarliga konsekvenser, särskilt för människor med små ekonomiska resurser. Det svarar civilminister Erik Slottner (KD) i riksdagen på en fråga om äldre personers tillgång till e-legitimation.

BankID, som i dag har 8,6 miljoner användare, är en privat tjänst som ägs av flera banker. Sverige har, till skillnad från många andra länder, ingen statlig e-legitimation. Nu kräver EU

Civilminister Erik Slottner.

att medlemsländer ska tillhandahålla det och Sverige håller på att ta fram en sådan. Syftet är ökad säkerhet och tillgänglighet.

– I dag är det svårt att klara sig utan en e-legitimation. Det är därför

rimligt att staten ansvarar för – och säkerställer – medborgares digitala identitet. En statlig e-legitimation kommer att göra så att fler kan få tillgång till en e-id, sa Erik Slottner när regeringen gav Polismyndigheten i uppdrag att utveckla den statliga e-legitimation.

E-legitimationen ska minska det digitala utanförskapet och utformas så att den blir tillgänglig för så många som möjligt. Den ska inte kräva specifik teknisk utrustning, och planeras vara klar till 2 november 2026.

Fattigdomsrapport kritiserar bidragsreformen

Fattigdomen ökar, likaså trösklarna till försörjningsstöd. Det konstateras i Sveriges Stadsmissioners Fattigdomsrapport 2025 som fått titeln Från välfärdssamhälle till välgörenhetssamhälle.

Rapporten utgår från aktuell forskning. Den lyfter också siffror från SCB som visar att nästan dubbelt så många lever i materiell och social fattigdom 2024 jämfört med 2021. I Stockholms län är det över 170 000 personer.

I rapporten analyserar forskarna Pernilla Leviner, Stockholms universitet, och Tim Holappa, KTH, tre utredningar som ligger till grund för regeringens föreslagna bidragsreform. Den innebär

bidragstak, kvalificeringskrav och krav på heltidsaktiviteter för människor med försörjningsstöd. Enligt forskarna försämrar det samhällets skyddsnät och går emot den nya socialtjänstlagens förebyggande fokus.

– Bidragsreformen innebär att fattigdomen ökar och att ännu fler riskerar att behöva vårt stöd, säger Åsa Paborn, direktör för Stockholms Stadsmission, och tillägger att civilsamhället inte ensamt kan bära ansvar för människors grundläggande behov.

– Vi uppmanar därför regeringen att stoppa reformen och ta fram åtgärder som faktiskt häver den växande fattigdomen.

Brister i vård och stöd vid beroende

Rapporten ”Jag är så mycket mer än det här” från Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH) visar stora brister i samhällets stöd till personer med skadligt bruk eller beroende och deras anhöriga. Nästan fyra av tio har nekats annan vård än beroende-

vård. Många med samsjuklighet, både beroende och psykisk ohälsa, vittnar om att de inte får vård för sin psykiska ohälsa – trots att de sökt hjälp. Även anhöriga står ofta utan stöd. NSPH efterlyser bättre tillgänglighet, samordning och likvärdig vård.

3969

hyresvärdar i Sverige har betalningsanmärkningar. Samtidigt kräver de flesta att bostadssökande inte har det. Det visar en granskning av Hem & Hyra. Bland annat finns Stockholmshem med på listan.

12

gångar högre risk att dö i självmord hade kvinnor med skadligt bruk av alkohol eller opioider. Bland män var risken fem gånger högre än för andra.

ORD FRÅN GATAN

”Man får en ryggsäck som föräldrarna ska fylla. Min ryggsäck var tom.”

I reportaget om beroende i # 291 berättar säljaren Anette Wahlström om kontakten med beroendevård och institutioner sedan barndomen, då föräldrarna missbrukade alkohol.

HALLÅ

Lägesrapport från en säljare

JOHAN OLSSON

I år var Ulf Götesson sjuk men nästa år ska han vara med i poker-SM igen.

”Jag är bra på att läsa av folk”

Ulf Götesson sålde tidningen redan en period på 90-talet. 2021 vann han SM i low roller poker.

När började du spela poker?

– Jag har alltid gillat att lira kort. Jag åkte in och spelade på lokalen på Krukmakargatan – det är en av två legala klubbar som finns i stan, förutom kasinot. Och jag märkte att

det var nåt för mig. Tidigare när jag var kriminell höll jag på med bedrägerier, så jag är bra på att läsa av folk. Så poker passade mig jättebra. Tredje året jag var med vann jag SM i Tallin.

Varför gick poker-SM i Tallin?

– Det var corona här, så det gick inte. Där var det väl andra regler. Men man var tvungen att ha tagit vaccin.

I år var jag inte med på poker-SM för jag var sjuk, men nästa år ska jag

va med igen. Jag spelar inte så mycket poker i vanliga fall annars, lite ibland. Man behöver inte träna, det handlar om färghållning.

Vad gör en bra pokerspleare?

– Tålmod och kunna lägga bra kort. det har tagit mig långt i alla fall. Att inte stirra sig blind på de korten man har utan kunna lägga dem och gå vidare. Det är min filosofi.

ULF STOLT

Köparnas svar på säljarnas tack-sms för Swish-köpet

”Andra gången jag köper denna månad – du har en så fin energi som får mig att vakna upp på väg mot jobbet.”

”Vårt samtal och din värme berikade min dag.”

”Blir alltid lika glad att se dig utanför Hemköp. Då får jag en chans att läsa er tidning som är bland dom bästa att läsa.”

”Det är trevligt att du hänger här hos oss i Mörbj C.”

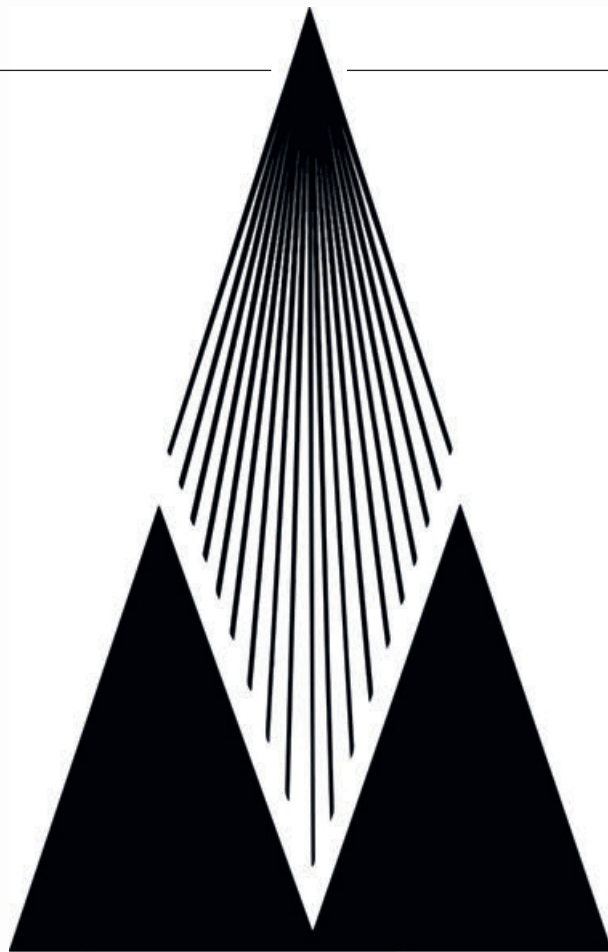
”Det var spännande att läsa tidningen och se alla dina bidrag, både bild och poesi.”

”Tack snälla du för en bra tidning. Den är snällt och fint skriven om människor som inte har eller har haft det så lätt.”

Alla svar förmedlas till respektive säljare.

Säljaren Henrik tackar för köpen den här månaden och ser fram emot nästa månads försäljning.

Slaktkyrkan älskar Situation Stockholm. Vi älskar er som stödjer dem i detta och vi älskar kultur-Stockholm.

Därför bjussar vi på några utvalda kommande konserter för er som stödjer **Situation Stockholm.**

Gå in på **slakthusen.se/situation-stockholm** eller scanna QR-koden och kolla om det är nåt du gillar.

Hoppas vi ses!

Företagsprenumeration

Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på den här sidan? Kontakta oss:

HERMAN SUNDGREN
Tel: 08-545 953 94
Mejl: herman@situationsthlm.se

INDUSTRI VÄRDEN

IKANO
Bostad

Kommunal.

 Indutrade
Industrial Components

 KPA

ZBK

BOLIDEN

CWS **HYGIENE**

Kyrkornas Secondhand i Täby

3dO arkitekter ab

Bonnier
Fastigheter

 Daymi

 iir
utvecklingscenter

LENNART ERICSSON
FASTIGHETER AB

Abaton
PRODUKTION AB

BOTKYRKABYGGEN

HANSA PROJEKT

Liberalerna

Ett företag inom SKR

 dina
Dina Försäkringar

Hertz

 investor

LIME TRAVEL
- SINCE 1995 -

afa
FÖRSÄKRING

Brokerway

 **DS
Smith**

Hillgate
ADVISORS AB

JANKE
WIKHOLM

Akademikerförbundet SSR

 EM
EINAR MATTSSON

STIFTELSEN OSCAR HIRSCHS MINNE

 Akademikernas
a-kassa

 BYGGNADS

**ERSTA
DIAKONI**

HEMSÖ

inResonance
Always in Tune

M Ekholms
konsulttjänst AB

 ALLBA

 Capio

FASCHING

hiQ

investor

m3|BYGG

**ANDERS
BODIN
FASTIGHETER**

 CERTE REVISION

 FAMILJEBOSTÄDER

HRM
Affärsutveckling
Relationer med affärsförus

 ALLSERVICE

MEMFIS

 APHOS

**CHINA
TEATERN**

 FF Profilreklam AB

JÖRGENSENS RÖR AB

Miljöhuset
I STOCKHOLM AB

Autoexperter

 constant clean
BARMAK EQUIPMENT SINCE 1987

Flinks **JÄRN**

 HUMAN CARE
Your Life. Your Way.

Kamasa-TOOLS
for the committed

MIKAs
Etabl. 1986
STOCKHOLM

 AXFAST
UTVALDA LÄGEN

 Fora

FRANK & CORDINATA
AKTIEBOLAG

 KEABGRUPPEN

MÄNNISKORÄTTS-
ADVOKATERNA

 **BENGT
DAHLGREN**

 coop
östra

FLOWY

 **ICONIC
WINES**

 **KERAMIKSTUDION
GUSTAVSBERG AB**

 NACKA STRAND DENTAL

KLUBBEN EN HEMLIG ARTIST

En hemlig artist bjuder in till spelningar – utan att avslöja vilka akter som uppträder. I november är det stor säsongsavslutning.

MUSIK I flera år har det pratats om klubböden i Stockholm, då fler och fler scener fått stänga ned. Samtidigt har inflationen gjort att konsertbiljetter blivit allt dyrare. Ur det föddes "En hemlig artist", som en motreaktion på dagens livescen. Pre-

missen är precis som det låter – artisterna är okända ända tills de kliver upp på scenen. Dessutom kostar en biljett endast hundra kronor.

– Låg insats, stor utdelning, det är mantrat. Du kan inte bli helt besviken för det priset. Målbilden var att få folk att konsumera mer kultur. Dessutom ville vi öppna dörren till en kultur som är tillgänglig för alla, säger klubbens arrangör, som likt sina

artister vill förbli hemlig.

Valet att vara anonym motiverar han med att inte vilja stå i rampluset själv, när det är många personer som samarbetar bakom kulisserna för att ro projektet i land.

– Det är jättemånga eldsjälarna som hjälper till för väldigt lite pengar för att det här ska kunna finnas. Det är en folklig grej av och för folk, så det är en kulturgräns i hela ledet. Hade vi tagit

sex hundra spänn per biljett så hade vi haft helt andra möjligheter, nu är det ett konstant pussel – kreativitet inom begränsningar.

KONCEPTET FICK SIN start i Göteborg förra året och lanserades i Stockholm i januari.

Först höll klubben till på Debaser, men flyttar nu till Fällan i Slakthusområdet för att få plats med en större publik.

Eventet hålls en gång i månaden och bjuder in en till tre artister, samtidigt som det anordnas olika aktiviteter som karaoke, DJ:s och tatueringsbås.

Det finns inga särskilda kriterier kring genrer eller popularitet för de akter som väljs ut, mer än att artisterna ska överraska och helst ha livemusiker med sig. Tidigare har namn som Silvana Imam, Hästpojken och Girl Scout spelat på klubben.

– Vi vill skapa bra upplevelser och jag är övertygad om att det finns massa saker som är skitkul när man väl står där. De här människorna hade inte nödvändigtvis gått och sett typ Arvingarna, men när du väl står där och ridån öppnas så är "Eloise" onekligen en bra låt.

Det breda urvalet ger också en särskilt blandad publik och har gjort klubben till en ovanlig mötesplats, vilket arrangören lyfter fram som den stora tjusningen med konceptet.

– Det är som ett axplock av den svenska befolkningen. Vi får ofta höra av besökarna att det är en positiv sak att man ses över generationerna på det här sättet.

Den 7 november avslutas säsongen med en kväll som utlovar "garanterad allsång och dans". Klubben återvänder sedan igen i början av nästa år.

EMMA THIMGREN

FÄLLAN

Den 5–16 november äger **Stockholms internationella filmfestival** rum – med över 130 filmer från 40 länder. Bland annat visas *Anemone*, där Jem besöker sin isolerade bror som lämnat familjen efter en tragedi, och *Caravan*, som skildrar funktionsvariationer med nyans och ömhet. Programmet lyfter också teman som klimatkris, identitet och migration, och håller Face2Face-samtal med filmskapare.

STOCKHOLMS FILMFESTIVAL

Framtidens musiker

För femte året anordnas You+ Music, som vill öppna dörren till musikindustrin för underrepresenterade grupper.

EVENT Den 6 november är det återigen dags för You+ Music. Projektet, som är ett initiativ från Fryshuset och Grammis i samarbete med Spotify och Live Nation, vill vara en ingång till musikindustrin för fler unga. Mottot är att alla oavsett kön, hudfärg och postnummer ska ha möjlighet att ta sig in i branschen.

– Vi märkte att det fanns väldigt många som var intresserade av en karriär i musikbranschen, men inte hade nåt nätverk. Redan första året kom femtonhundra personer, så det visade att

intresset var stort, säger Ludvig Werner, VD för Ifpi som står bakom Grammis.

Eventet hålls på Fryshuset och under dagen erbjuds nätverkande, livespelningar, workshops och föreläsningar. Mest populärt är möjligheten att få feedback på sin musik från en talangscout.

Tack vare projektet har flera unga fått skivkontrakt, bland annat Gogge B och bandet Occrasy. Gemensamt för de som tagit steget vidare är att de kommit till eventet väl förberedda, menar Ludvig Werner.

– Kolla upp innan vilka seminarier du vill gå på och vilka du vill prata med, ta tillfället i akt att söka upp dem och ställ dina frågor.

EMMA THIMGREN

Ostens Mamma över världen

FILM Fram till årsskiftet finns en ny, digitalt restaurerad version av Suzanne Ostens film *Mamma* från 1982 att streama från filmarkivet.se med franska och engelska undertexter.

Det är fjärde året som Sverige deltar med en film i den europeiska filmarkivfederationens satsning A Season of Classics, där varje filmarkiv erbjuder en film som görs tillgänglig för både strömning och biografvisning.

Filmen är baserad på Suzanne Ostens mammas dagböcker från åren 1939–1944 – om en kvinnas livssituation under fyrtioalet. Malin Ek fick en Guldbagge för huvudrollen som Gerd Osten.

ULF STOLT

Vems porträtt får ta plats?

UTSTÄLLNING I Nationalmuseets utställning *Porträtt!* visas vänporträtt, konstnärers självporträtt, nobelpristagare, barn, kungar, musiker, skådespelare, idrottare och författare. Och frågan ställs om vem som får, och vem som hittills fått, ingå i statens porträttsamling – vem har historiskt sett lyfts fram, vem har glömts bort, vem har gjorts osynlig?

Statens porträttsamling grundades 1822 och anses vara världens äldsta nationella porträttsamling och är en del av Nationalmuseums samlingar. Utställningen visar runt 100 porträtt från 1500-talet till nutid, i foto, måleri och skulptur.

På plan 4 Nationalmuseum från 6 november.

ULF STOLT

25

25 oktober öppnar utställningen *LasseMaja och Cirkusmysteriet* på Ekonomiska museet. Lagom till höstlovet kan barn hjälpa cirkusdirektören att hitta det försvunna kassaskåpet. Och lära sig lite om pengar.

JOAKIM OCH JOCKUM PÅ SKÖLDPADDSÖN

MUSIK Skivan *Sköldpaddssön* – Joakim Åhlund och Jockum Nordströms femte skiva – är inte helt enkel att förklara. De elva låtarna – den kortaste 24 sekunder, den längsta 6.54 – är verkligen sin egen Gärdesfest, om

den råkat gå vilse i foajén till tyska bandet Can's replokal i väntan på att International Harvester ska göra comeback.

Med låttitlar som "Träfrack",

"Vemodet från Gnesta", "Apoteket Jävulen" och "Inget är förlåtet", är

"Sköldpaddssön" sitt eget musikaliska återvinningsprojekt.

Joakim Åhlunds gitarr och Jockum Nordströms bas i centrum i många av kompositionerna. Sköna sjuttiofalsflöjter och klarinetter, raggsäckstrummor, keyboards. Musik att tufta ull till. Orakad.

ULF STOLT

TRE KORTA

TV

Så knarkar Sverige

Avlopsmätningar i 37 svenska kommuner, forskare och forskning om beroende och bruk, attityder och verkan. I tre timslånga avsnitt berättar journalisten Martin Wicklén om knarket i Sverige.

FILM

**Alexandra – syns vi inte
finns vi inte**

Om Alexandra Charles – från en nattklubb i eget namn, till att börja kämpa för kvinnors hälsa när dansgolvet började glesna. Av Guldbaggevinnaren Olivia Kastebring.

MUSIK

Humankind

Johan Lindström septett

Med ett helt eget melodispråk, och en ljudvärld bland annat sprungen ur en pedal steel som han spelar som ingen annan. *Humankind* är septettens tredje skiva.

Mammans bortgång öppnade upp musiken

Efter elva år fick artisten Orkid sitt genombrott. Nu gör hon sig redo för att släppa kommande EP:n *All of my tomorrows*.

FILM Även om Orkid utsågs till Framtidens artist på P3 Guld tidigare i år, och dessutom nominerats till Årets nykomling på Grammisgalan, är hon långt ifrån en nybörjare. Den 26-åriga Matilda Melin, som hon egentligen heter, debuterade redan 2017. Efter hennes mammas bortgång öppnades musikskapandet upp.

– Jag ville hylla henne, då måste det kännas hundra procent autentiskt. Jag ville verkligen att det skulle komma direkt från hjärtat.

2023 signades hon till Warner

och förra året kom den första EP:n i vad som är tänkt som en trilogi om sorgearbetet. Näst ut är *All of my tomorrows*, som släpps i början av 2026. Soundet beskriver hon som melankolisk men hoppfull pop.

– Den första ep:n var mitt i sorgen, den här handlar om att se allt utifrån och det som har hjälpt mig på vägen i läkandet. Så det är en lite mer hoppfull ton nu.

Den nya musiken har också slagit an tydligt hos lyssnarna, som hört av sig för att berätta att musiken har hjälpt dem i sin sorg.

– Det gör mig jätteglad. Om jag kan hjälpa någon att känna sig mindre ensam så betyder det allt.

EMMA THIMGREN

TIPS

**från chefredaktör
Ulf Stolt**

Bob Dylan – på liv och död Stig Hansén

BOK Nyligen spelade han i Stockholm – världens utan jämförelse hårdast arbetande Nobelpristagare i litteratur.

För fem år sedan släppte han sitt trettionionde studioalbum, "Rough and Rowdy Ways", där döden är, om inte ett tema så i alla fall en definitiv referenspunkt i flera av låtarna.

Boken *Bob Dylan*
– på liv och död är
en sorts roadtrip
genom utkanter och delar av
Bob Dylans värld – den börjar
och slutar på motorvägen i
Malibu på väg förbi hans klan-
destina egendom Point Dume
– med blicken mot döden. Både
Bob Dylans och författarens.

Berättelsen tar sig förbi flera platser – gör nedslag i Dallas där en roman planerar att skrivas, på Dramaten under en uppsättning av "Kung Lear", utanför Dylans första lägenhet på West 4:th Street i New York och i bland annat London och Washington på Dylan-konserter.

Låttexter citeras. Highway 61 besöks. Och hela tiden medföljer en fundering om Bob Dylan och döden och hur han skrivit om den och förhållit sig till den genom decennierna och nuet

ULF STOLT

”Den heter ’Nerklottrad pissoar’ och handlar om att jag är oförmögen att sätta ord på hur mycket jag älskar min fru.”

The Tarantula Waltz, Markus Svensson, har varit så arg senaste tiden att han var tvungen att testa om han kunde få kontakt med några andra känslor än ilska. Så han skrev en kärlekslåt.

Förra månadens krysslösning.

[illegible]

© ianikesportfoto: shutterstock

Via vår intrikata slumpgenerator kommer sedan tre vinnare att dras bland de inskickade rätta lösningarna.

Vinnaren belönas med en Situation Sthlm-reflex, två specialdesignade vykort, nyckelband samt ett klistermärke, andraplats belönas med en reflex och nyckelband, tredje plats får ett nyckelband.

Elsa Glauser, Täby

Nyckelband:
Zelal Kizil, Järfälla
Hasse Gustavson,
Stockholm

Se förra månadens lösning på sidan 46.

Eller digitalt till:
red@situationsthlm.se

Postadress:

KRYSSET

GUNNAR LUNDH

Ved var ett viktigt bränsle för att hålla värmen om vintrarna i dragiga lägenheter i Stockholm.

November 1953. Existensminimum, vedhandlarkrig och shady kötthandlare

KRIG MELLAN priskontrollnämnden och bränslehandlarna. Vedhandlarna hotar med att ställa in distributionen i vinter om prisstoppet ligger kvar.

Generaltullstyrelsen har beslutat att det ska bli radiobilspatrullering i Stockholms hamn nattetid. En bil ska utrustas med radiotelefon och ha sin central vid Katarinavägen.

En 73-årig kvinna avlider av matförgiftning efter att ha ätit

middag tillsammans med 31 andra personer på Södermalm. Gästerna åt skinka, tunga, sylta, fläsklägg och musselstuvning.

Existensminimum räknat för makar med stor försörjningsbörda på högsta dyrort, Stockholm, förblir som förra året på 5 000 kronor.

En kvinna blir överkörd av spårvagnen vid Årstadal.

Sten och splitter regnar över kvarteren runt Konserthuset,

fönster krossas och bilar bucklas av en serie om fyra rader spränghåll med intervaller som skjuts av i slutet av Jakobsbergsgatan i samband med tunnelbanebygget.

Nyårsresa med tåg tur och retur och fyra dagar i Hamburg kostar 185 kronor.

En kötthandlare och en charkuterifabrik åtalas. På fabriken har fruset argentinskt kött tinats upp i smutsiga trälådor, och kött-handlaren har kört färskt kött i

bakluckan på sin bil, intill trassel och ett smutsigt reservdäck.

DE BLINDAS BORSTAR – sålda av Stockholms Blindförening – lanserar en ny modell, en golvdammborste av levande hästtagel.

En kvinna som hyrt ut ett rum till en norrländsk kvinna, erkänner i förhör att hon beställd kvinnan när hon fann henne död på sängen. Hon behöll hennes besparingar – enligt egen uppgift 3 695 kronor – för att hon tyckte att det "var lika bra, då den döda och hennes anhöriga inte alltid dragit jämnt".

En konduktör döms till böter för att ha vinkat av ett tåg för tidigt, vilket orsakat att en passagerare som försökte hinna med fick foten krossad under ett av hjulen. Den drabbade fick dock bara en fjärdedel av begärt skadestånd, då han anses till dels medverkat till olyckan av oförsiktighet.

Åtal för misshandel mot en kvinnlig vårdare på Långbro mentalsjukhus. Två kollegor slog larm tidigare i våras, då de inte stod ut längre med att se sin kollega sparka, boxa, örfila och verbalt kränka värlösa patienter på kvinnoavdelningen.

Mjölken vid skolfrukostarna i Stockholm är enligt skolöverläkare Urban Hjärne både otillfredsställande ur hygienisk synpunkt, samt håller inte föreskriven fetthalt.

ULF STOLT

1520 Den danske Kung Kristian – även kallad Kristian Tyrann – låter sig krönas till kung av Sverige i Storkyrkan av ärkebiskop Gustaf Trolle, vilket blir upptakten till Stockholms blodbad..

2020 Skådespelaren Sven Wollter avlider. Han spelade bland annat inspektör Kollberg i filmen "Mannen på taket" och inspektör Bo Jarnebring i filmen "I lagens namn".

1989 Barnkonventionen antas av FN. Den är ett traktat som innehåller 54 artiklar, varav 41 av dem slår fast vilka rättigheter barn ska ha. Alla människor under 18 år räknas som barn.

Ur arkivet: #319, sep. 2024

Henric Hammarbäck – artistnamn **H. Self** – har en klar bild av hur den mörka världen kan vara. Det hörs i texterna på *Skälva*, hans första skiva på svenska. **Bianca Kronlöf** fick bredda sin Stockholmska för rollen som visselblåsare i "Så länge hjärtat slår" och för nionde året i rad är vi på **Slussen** och rapporterar från bygget. Med boken *Kärleksgapet* försöker **Minna Höggren** se med vetenskaplig blick på dejting och kärlek, **VM i Swimrun** går i mål på Utö, A i Husby, "Peter. Tid" på Orienteatern och nu kan man gå ombord på stamlinjebussarna genom alla dörrar. Heroinet på väg att ta slut och ersättas av syntetiska opioider med hög dödlighet och **Gatans lag** åker till Fotbolls-VM.

DETTA OM DETTA

Värt att veta om
vad som helst

Mjölkbud

Glasflaskor och elbilar

Mjölkbuden i Stockholm började ofta vid fyratiden på morgonen. Mjölken levererades i återanvändbara glasflaskor med aluminiumlock. Flaskorna ställdes utanför dörren och byttes mot fulla – ett tidigt cirkulärt system.

Under början av 50-talet användes fortfarande häst och vagn, men mot slutet tog små elbilar och trehjuliga mjölkbilar över, särskilt i innerstan. De eldrivna mjölkbilarna var ofta små, tystgående trehjulingar eller fyrhjulingar, tillverkade av svenska företag som Asea, Jungner eller Elektriska AB Atlas. De hade blybatterier och toppfart runt 25 km/h – perfekt för korta turer mellan portarna.

Mjölkleveranserna styrdes av Mjölkcentralen – bytte senare namn till Arla – som hade moderna mejerier som Årsta mejeri, ett av de mest tekniskt avancerade i Europa på sin tid. Under 50-talet började hemleveranserna minska i takt med att kylskåpen blev vanliga och stormarknader tog över distributionen.

PÅ HÖRNET

En Stockholmare
mitt i steget

**GISELA TOLLIN I HÖRNET
AV FLEMINGGATAN/
INEDALSGATAN.**

”Ska köpa ny
brödrost. Den
jag har är så ful”

Varför kommer du gående här?

– Jag är på väg ner till city, jag ska köpa en ny brödrost. Den jag har är så ful, den fungerar men passar inte i köket.

Gillar du rostat bröd?

– Äter det varje dag till frukost, tar från frysen, gör två rostade mackor med blandat pålägg.

Du går ner till city?

– Ja, jag går tillbaka också. Jag är pensionär så jag har all tid i världen, det är det bästa som hänt. Jag hade möjlighet att flytta från Solna centrum till en mindre lägenhet på Lilla Essingen.

TEXT **ULF STOLT**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

LÖRDAG 1 NOVEMBER:
HAMMARBY–BOLLNÄS
GUBBÄNGEN KL 14.00

TISDAG 11 NOVEMBER
HAMMARBY– SANDVIKEN
ZINKEN KL 19.00

TORSDAG 20 NOVEMBER:
HAMMARBY– VÄSTERÅS
ZINKEN KL 19.00

TISDAG 25 NOVEMBER:
HAMMARBY– VÄNERSBORG
ZINKEN KL 19.00

DAM: LÖRDAG 15 NOVEMBER:
HAMMARBY–SKIRÖ
GUBBÄNGEN KL 16.40

DAM: LÖRDAG 29 NOVEMBER:
HAMMARBY–VÄSTERÅS
GUBBÄNGEN KL 14.00

HELA SPELSCHEMAT OCH DATUM
FÖR BÅDE DAM OCH HERR FINNS
PÅ HAMMARBYBANDY.SE

TACK TILL:

RAMIRENT

Q-GRUPPEN

Handelsbanken

BAJEN LIRAR! GÅ PÅ BANDY!

**HAMMARBY
BANDY**

Resenär

En kille går runt och vinglar.

Rädd att han trillar på spåret.

Robert, SL:s trygghetscentral

Jag skickar hjälp, vilken station är du på?

Om du känner dig otrygg i kollektivtrafiken eller ser någon som behöver hjälp – chatta med vår trygghetscentral i SL-appen eller ring oss på 020-120 25 25. Med oss reser du aldrig ensam.

